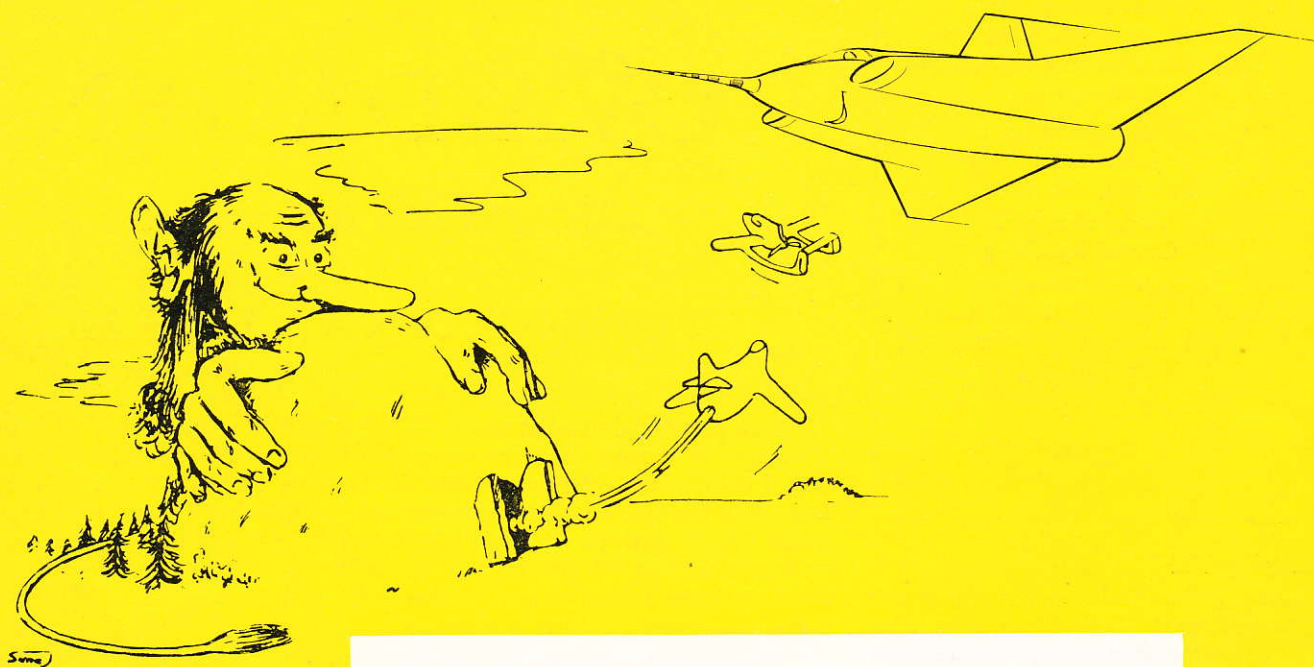

BERGROLET

PERSONALTIDNING FÖR CVA-UHF

Nr 2 • 1960 • Årgång 11 •

BERGTROLLET

Personaltidning för
Centrala Flygverkstaden och
FF Underhållsavdelning Förrådsbyrån
Arboga

Redaktör:
John Eklöf
avd 642, tel. 190

Redaktionssekr.
Gunnel Rydeborg

Redaktionskommitté:
Hugo Dahlström, John Stéen,
Karl-Axel Jansson, Gunnar Fried,
Olle Winberg

Pris 1:50

ARBOGA BOKTRYCKERI AB - ARBOGA 1960

CVA-DAGEN

söndagen den 11 september

VISNING AV CVA OCH HC

Den förestående visningen av CVA har tydligen hälsats med tillfredsställelse. Visningen är allmänt diskussionsämne och frågor av de mest skiftande slag dyker upp. I dagarna har ett programhäfte distribuerats till alla CVA- och HC-anställda. Där finns svar på de flesta frågor och redogörelse för vad som kommer att hända den 11 sept. på CVA. Någon hade kanske väntat sig omfattande och stora arrangemang. Det blir det nu inte och anledningen därtill är helt enkelt den, att CVA-visningen kräver så pass mycken tid, att det enbart skulle bli oroande med andra arrangemang i större omfattning.

Det är dock väl sörjt för att det skall bli en minnesrik och trevlig dag för alla besökare. Det blir bl. a. konsert av Flygets populära orkester från F 1. ABF:s ungdomsorkester kommer att medverka hela dagen och på Restaurang Lansen spelar Kling och Fälts stråkensemble underhållningsmusik. För barnen är det väl sörjt från de minsta till de största med barnkrubba och tävlingsarrangemang, bio och barntag.

Alla förutsättningar finns för en Fru-fri-dag i stor stil. Matbekymren är borta. Mässen serverar en fin lunch till billigt pris.

Den flygintresserade får se en robot och ett fpl 32 och flygare från F 1 visar Lansen i luften.

Men framför allt annat står visningen av CVA. Av olika skäl kan vi inte räkna med att den upprepas inom en snar framtid. Det finns därför alla skäl att inte missa detta tillfälle.

På söndag tar vi fram vår gamla fina paroll "Följ med oss" och den här gången gäller det vårt eget företag — Flyget.

Omslagsbild

Den avgående chefen för flyg vapnet, generallöjtnant Axel Ljungdahl talar till representanter för personalen vid CVA och UHF.

Ur innehållet

Chefsskifte

☐

Väggelläar

☐

SAAB-tillverkningen vid CVA

☐

Ordet fritt

☐

F 7 firar 20-årsjubileum

☐

CVA-man i täten

☐

Vandra blir ofta vada

☐

Kylbring på prisresa

☐

"De sju systrarnas fall"

☐

Som Geneveskoleelev

☐

Kaffe

☐

Under höga, ljusa valv

☐

J 33 in memoriam

Den 11 september 1960 öppnar CVA sina kronförsedda portar för alla CVA-anställda med närmaste anhöriga. Vi öppnar även portarna till bergets innandömen.

Alla CVA:are har då tillfälle att visa de väsentligaste av flygverkstadens byggnader och avdelningar. Och de allra flesta har möjlighet att visa sin egen arbetsplats.

Alla, och jag vänder mig särskilt till de anhöriga, hälsar jag hjärtligt välkomna till CVA!

Låt den 11 sept. bli en verklig CVA-dag!

CVA den 7 sept. 1960.

Chefsskifte

AXEL LJUNGDAHL

Generallöjtnant Axel Ljungdahl avgick med pension den 1 juli 1960 som chef för Flygvapnet och utnämndes till general i Flygvapet. På förmiddagen den 30 juni tog general Ljungdahl avsked från Flygvapnets personal genom att besöka samtliga flottiljer och dessutom CVA. På flygfältet hade från CVA och UHF samlats representanter för arbetsledning, civil-militärer, FCTF och FCPF.

TORSTEN RAPP

General Ljungdahls avskedsord var:

"När jag idag lämnar befälet över Flygvapnet vill jag gärna, i den mån det är möjligt för mig, fara omkring och säga farväl till personalen.

Jag är stolt över att ha fört befäl över personalen i Flygvapnet. Jag är glad över de resultat som nåtts och jag är tacksam över det skickliga, trogna och alltid lojala arbete och samarbete som Ni har presterat och när jag nu tar farväl och hälsar Er så hälsar jag genom Er också de olika personalkårer som Ni representerar."

Sedan general Ljungdahl hälsat på samtliga närvarande:

"För framtiden önskar jag Er all välgång och framgång!"

Till chef för Flygvapnet från 1 juli 1960 har förordnats souschefen vid Kungl Flygförvaltningen, generalmajor Torsten Rapp, som samtidigt utnämnts till generallöjtnant.

Till souschef vid Kungl Flygförvaltningen från 1 juli 1960 har förordnats generalmajor Lage Thunberg, dessförinnan chef för tredje flygeskadern.

LAGE
THUNBERG

VÄGGEHÄLLAR

En geologisk sevärighet i CVA:s närhet

Först några få ord om den geologiska utvecklingen i trakten kring Arboga och därefter en kort orientering om Väggehällar.

Sista istiden

Omkring 13 000 år f. Kr., alltså för omkring 15 000 år sedan, började sista istiden gå mot sitt slut i Skandinavien. Landisen började då draga sig tillbaka från Skåne. Omkring 8 000 år f. Kr. hade isranden på sin väg norrut passerat Västmanland och alltså våra trakter. Då isen smälte kom jordskorpan med bl. a. sina moräner och rullstens- och sandåsar i dagen. På många ställen framträdde urberget, sargat och misshandlat.

Landområdena hade inte vår tids utformning. Skåne låg högre än nu och sammanhänge med Danmark, men norr om Skåne låg landet lägre än i våra dagar. Över Mellansveriges lågland sträckte sig ett brett sund som förenade Kattegatt med Östersjön. Den största nivåskillnaden fanns i Ångermanland, som låg inte mindre än ca 285 meter lägre än nu. Norr om Ångermanland minskade nivåskillnaden.

Efter isen uppstod så småningom tundror med växtlighet, så kom djur framför allt renen, och så kom människan åtföljd av sitt första husdjur, hunden.

Då jordskorpan lättats från det 1000–2000 m tjocka islagrets ofantliga tyngd, började den röra och bukta sig

i vertikalled. I Skåne började den så småningom sjunka så att Öresund och de båda Bälten kom till. Norr om Skåne började jordskorpan höja sig och fortsätter denna landhöjning ännu i våra dagar. Storleksordningen i Mälardalen, alltså i våra trakter är cirka 4 mm per år; under tidigare årtusenden var den väsentligt större.

Följden av de fantastiska omvälvningar jordskorpan varit utsatt för under årtusendenas gång ser vi överallt. Vi har urberget Kägla, på många ställen söndersargat men på andra slipat av i inlandsisen fastfrusna stenblock. Det är i bergåsen Kägla's östra del som CVA och UHF är insprängt.

I våra anläggningars bergväggar och bergtak kan man se hur Kägla för omkring 2 miljarder år sedan kom till genom hopveckning och tillskrynkling av urbergsmassans heta smältor. En vacker sten med exempel på ett litet veck finns i konferensrummet i CVA administrationsbyggnad.

Så har vi de norr-södergående rullstensåsarna, hopsamlade av under isen framforsande smältvattenälvar. En typisk sådan ås är den från Jägaråsen (öster om Köping) över Kungsör och Hjälmarsund gående åsen. På många ställen i skogar och på åkrar finner vi rullstensblock, ibland husstora. Dessa har isen flyttat långa sträckor utan att ha lyckats mala sönder dem.

Då jordskorpan, sedan isen smält, började att röra sig uppstod spänningar och bristningar, främst där sprickor i urberget funnits. På vissa ställen skedde en vertikal förskjutning av de brustna partierna och en s k *förkastning* erhöles. En sådan förkastning är med all sannolikhet *Väggehällar*, som jag i det följande återkommer till.

Landhöjningen

Den ovan nämnda landhöjningen har givetvis lämnat många spår i våra trakter; här endast några exempel.

Arboga stad, på båda sidor om ån, är byggd på mark som höjt sig ur vattnet.

CVA flygfält var en Mälarkvik, och så sent som på 1700-talets kartor kallas bergknallarna som Johannisbergsgårdarna ligger på fortfarande för Skären.

Då Gustav Vasa byggde på nuvarande Kungsudden i Kungsör sköljde Mälarens vågor mot murarna runt byggnadsplatsen.

I Bergtrollet nr 3/1958 skrev jag om Slottsholmen vid Svarthäll. Slottsholmen, som nu är omgiven av åkrar,

var tidigare en verklig vattenomfluten holme.

Väggehällar

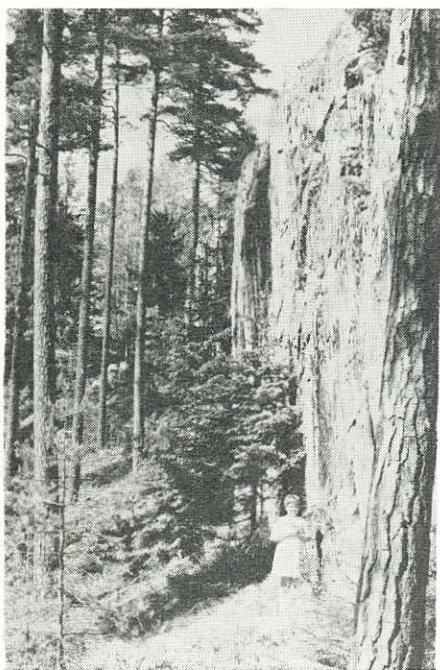
Väggehällar ligger ca 1,5 km öster om gården St. Vallby i Säterbo och på sydvästra sluttningen av "berget" Finhäll som med sina ca 91 m ö. h. är Arbogas högsta "berg". Till hällarna kommer man lätt genom att följa den gamla vägen mellan Hällby och Västermo. Passera Hjälmare kanal vid Hällby och fortsätt förbi Jönsarbo och Struten, alltså *icke* förbi handelsboden. Cirka 800 m öster om torpet Struten reser sig Väggehällar längs vägens norra sida och väl synlig från vägen. Sammanlagda längden är cirka 400 meter. Brottytan som är vertikal är en så gott som plan gnejsvägg. Största höjden är cirka 12 meter.

Länsombudet för Svenska Naturskyddsföreningen, läroverksadjunkten Bertil Walldén, Västerås, har hos Länsstyrelsen tillstyrkt fridlysning av Väggehällar. Med hans tillåtelse återger jag här utdrag ur hans motivering:

"Denna märkliga geologiska bildning finns omtalad redan i Elis Sidenbladhs beskrivning av de geologiska kartbladet Arboga, som utkom 1862. Sedan har området blivit föremål för en tyvärr ännu ej avslutad undersökning av laboratorn vid Uppsala universitet, fil. dr. Sten Florin, publicerad 1943 i Geologiska föreningens förhandlingar Bd 65, H. 4, och på denna skrift samt på muntliga meddelanden från dr Florin grundar sig denna framställning.

Två förklaringar är tänkbara. Den ena är att den framskjutande inlandsisen här på läsidan av en bergskulle, som kallas Finnhällen, med sin sugkraft skulle ha plockat bort allt material fram till en sprickbildning, som frampreparerats i ett ursprungligt, välbevarat skick. Denna förklaring förefaller föga trolig.

Den andra och mera sannolika förklaringen är, att det här skulle föreligga en förkastning, d v s en förskjutning i vertikalled, längs gamla igenläkta sprickor, som brutits upp i samband med att jordskorpan utsatts för böjningar, då landet höjde sig, sedan inlandsisens väldiga tyngd försvunnit. För denna förklaring talar åtskilliga argument. 1. De uppseendeväckande färska brottyterna. Dessa skulle kanske till nöds kunna förklaras som resultat av frostvittring, då havet under litorinatiden hade sin strand här. Men

Väggehällar från öster.

Väggehällar från söder.

då skulle man väntat sig avsprängt material vid foten av bergväggen. Och det saknas. 2. Väggarnas planhet och deras linjeräta förlopp. 3. Längs krönets kant avskär branten alldeles oförmedlat en vanlig isräfflad håll. Kunde man bara blottlägga fortsättningen av denna håll vid väggens bas och där finna fortsättning på räfflorna, som tillkommit under istiden, skulle därmed vara bevisat, att dessa förkastningar tillkommit efter istiden, kanske för 10.000 år sedan. 4. Det är fastslaget, att landhöjningen här i östra Mellansverige inte förlöpt likformigt, utan i vissa fall för närbelägna områden med ganska olika belopp. Man kan tänka sig att det uppstått flexurer, d v s flacka vertikallrörelser, som om de överskridit ett visst mått, lett till en bristning, i fallet Väggehällar åtföljd av en förkastning i vertikalled.

Har den sist framlagda teorin fog för sig, är Väggehällar en i vårt land mycket ovanlig eller kanske helt unik företeelse. Förkastningar och därtill av betydande omfattning med en språnghöjd av ända upp till 8 m härstammande från postglacial tid lär i Sverige sakna kända och erkända motsvarigheter".

Det är med intresse man ser fram mot fil. dr. Sten Florins undersökningar och publiceringen av dessa. Därmed kommer säkert tillkomsten av Väggehällar att helt klarläggas.

—//—

Dv rekryterna kallas till övning fredagen den 13 maj kl 018.00 med samling vid brandstationen CVA.

Övningsmoment I

Ordande av bivack, ordande för skydd, postering, iordningställande av eldställningar samt spaningstjänst.

Övningsmoment II

Kpist skjutning.

Övningsmoment III

Lägre brytes lägerplatsen iordningställes.

Förutsättning

Plutonen har fått till uppgift att ordna med yttre försvar mot en mindre fallskärmstrupp som luftlandsatts söder Arboga och befaras ha order att utföra kupp mot CVA.

På utsatt tid 018.00 infann sig inte mindre än 16 rekryter vid brandstationen.

Rekryterna uppdelades i 2 grupper med Åke Svensson som chef för gruppen som skulle ordna med bivackslagning och lekamlig spis.

Göran Andersson utsågs till chef för den grupp som skulle ordna med lägers skydd.

Grupperna fick order om förflyttning till anvisad plats.

Kl. 017.00 infann sig enl. överenskommelse 4 grabbar som skulle fingera fallskärmstruppen. De utrustades speciellt för att kunna röra sig fort och tyst i terrängen, bl. annat hade de gummiskor på fötterna, ylleluva som huvudbonad samt väl surrad uniform för att ej fastna i grenar o. dyl. Denna grupp utgick från CVA kl. 017.30 med uppgift att med vissa mellanrum störa plutonen dels under förflyttningen, bivackslagningen, och för övrigt hålla plutonen varm till kl 023.00 då de skulle förena sig med de övriga.

Som chef för den fingerade fallskärmstruppen fungerade Klang med Tage A. som stf.

Kl. 018.15 gav övningsledaren order om att förflyttningen till den anvisade platsen kunde börja.

Gr.-cheferna gav order om laddning av vapnen samt indelade båda grupperna i 1 förpatrull om 3 man samt de övriga i 2 skyttekolonner som skulle gå fram med 100 met. avstånd mellan grupperna under förflyttningen.

Plutonen gick fram lugnt, tyst och

försiktigt. Vid öppna platser gjordes kringgående rörelser för att inte röja sig. I höjd med Petterstorp brakade det löst där Klang utförde ett eldöverfall för att bringa oordning i plutons förflyttning, plutonen bet ifrån sig bra och kunde fortsätta förflyttningen.

Vid framkomsten till det anbefallda lägre och bevakningsområdet började cheferna med sina uppgifter. Chef Svenssons grupp reste tält högg grans, grävde kokgrop och skaffade ved. Man såg hur grabbarna med iver försökte få lägre iordning så fort och bra som möjligt, då de av erfarenhet visste att ett bra ordnat läger är en stor tillgång när de skall vistas ute i terrängen.

Grupp Göran Andersson började omedelbart vid framkomsten att ordna med bevakningen av lägre, eldställningar ordnades, signalsystem sattes upp, och spaning runtom bevakningsplatsen utfördes.

Mitt under denna brådska satte Klang in en stöt mot lägerplatsen, vilket resulterade i att grupp Svensson övergav tältresningen och fick hjälpa till med försvaret av lägerplatsen.

Över hela området hördes Stirres vrål "5 man skall till varje pris bevaka matförrådet".

Efter överfallet återgick tältresarna till sitt och Stirre avdelade 6 man för att rensa terrängen kring lägre.

Under hela kvällen gjorde Klang försök att förena bevakningsområdet mot CVA så försvararna hade häcken full hela tiden för att klara stötarna. Vid ett tillfälle var Klangs grupp nästan inne på området, innan de åter fick ge vika. Posterna hade inte upptäckt något svarade de efteråt.

Kl. 023.00 återsamlades alla till lägerplatsen där en massa smörgåsar var klara att konsumeras tillsammans med choklad.

Dissskussionen gick högt omkring kokgropen där alla försökte övertyga alla om att den eller den kom aldrig in eller i närheten av lägerplatsen.

Det var en fin värvkväll vid lägerbålet och glädjande att ett gäng grabbar väljer att under två dygn idka ett härligt friluftsliv, ingen komfort, utan det primitivaste man kan tänka sig och ändå stortrivs.

De tre cheferna Klang, Svensson och Göran A. med mannar skötte sina uppgifter på ett utomordentligt sätt.

På lördagsmorgonen väcktes alla kl. 06.00 för personlig hygien och därefter intogs frukost.

Under förmiddagen tränades skarp-skjutning med kpist.

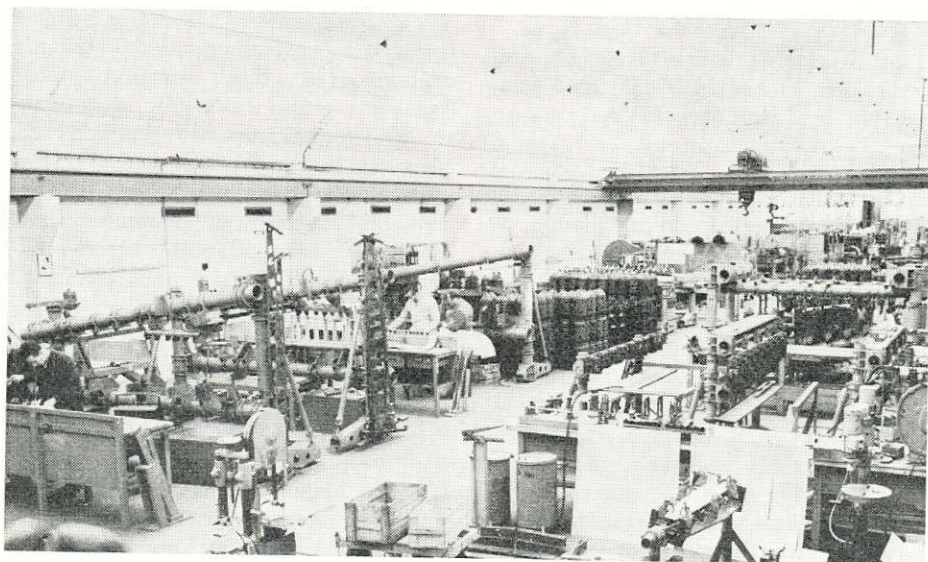
Efter vapenvård och översyn av övningsmaterialen avslutades övningen kl. 012.00.

Tage Wallqvist
övningsledare.

SAAB-tillverkningen vid CVA

Ett avslutat kapitel

Av 1. drifting. Folke Kropp

Höjdroder- och detaljtillverkning.

När CVA i oktober månad 1950 träffade överenskommelse med Saab om tillverkning av vissa enheter till fpl J29 gjordes detta med tanke på att CVA inom några år skulle behöva utöka personalen för vissa sammanbyggnads- och monteringsarbeten. Då Saab dessutom vid denna tidpunkt var i behov av att placera sammanbyggnadsarbeten på andra industrier var överenskommelsen en för båda parter önskvärd och lämplig åtgärd.

Att det då planerade personalbehovet av denna kategori yrkesfolk senare inte blev aktuellt är ju omsvängningar som de centrala flygverkstäderna inte äro främmande för.

Personalen som anställdes var företrädesvis icke folk från industrier. Det bedömdes trots detta kunna gå bra då upplärning kunde koncentreras till ritnings- och enklare plåtarbeten.

De första anställningarna gjordes i oktober månad 1950, då även utbildningen som tog ca 14 dagar påbörjades på Flygförvaltningens verkstadsskola i Västerås. Senare tog vi själva hand om denna utbildning.

Då den första kullen var utbildad skickades dessa till Saab för inkörning på luftkanal mellankropp. Inkörningen var klar i december då personalen återkom och med dem anlände även de första jiggarna och tillverkningen kunde omedelbart igångsättas. Den första enheten (luftkanal mkr) levererades i januari 1951.

Under 1951 anställdes personal i rask takt. Vid årets slut var ca 60 man anställda. Enheterna hade utökats med

tanklucka, fena, luftkanal nos, sidroder samt stabilisatorer.

Med det större antalet enheter och den icke inkörda personalen hopade sig svårigheterna. En bidragande orsak till dessa svårigheter var väl även till viss del beroende av med konstruktionen sammanhängande tillverkningsproblem.

Men svårigheter skall ju klaras av och i samarbete med Saab och CVA kontroll- och verkstadspersonal klarades svårigheterna upp.

I början av 1952 påbörjades arbetet med höjdroder och förarstol. Takten för de fastställda leveranskurvorna ökade och för att klara dessa leveranskrav måste skiftarbete och övertid tillgripas. Personal (9 man) lånades från Saab och CVM och personal lånades även från filar- och plåtverkstaden. Vid slutet av 1952 var arbetsstyrkan uppe i ca 130 man.

När vi kom in i 1953 började arbetet stabiliseras och i mitten av året kunde skiftarbetet successivt avvecklas.

Under denna besvärliga inkörnings-

tid svarade vm Lindgren med förmännen Wallqvist, Rundström, Bror Karlsson och Leth för verkstadsarbetet. För kontrollen fick ing B Westerberg taga de första stötarna. W efterträddes av ing Petersén. Ing Sirby övertog Lindgrens arbete i april månad 1953. Arbetsledarsidan förstärktes även med förmännen Byström och G Karlsson. K skötte all nyttillverkning och ändring av verktyg, vilket arbete hade fått stor omfattning.

På kontrollsidan var 26 man anställda vid denna tidpunkt.

Genom återlämning av lånad personal och sloandet av skiftarbetet kunde personalen i slutet av 1953 reduceras till 90 man.

Med 1954 års ingång kom vi in i avvecklingsperioden. Luftkanal nos var färdiglevererad i oktober. Vissa dm-arbeten avvecklades successivt och i december månad kunde den sista luftkanal mkr levereras. För andra enheter kunde arbetet klaras i färre jigggar.

Lika snabbt som personalstyrkan fick byggas upp lika snabbt fick den nu reduceras. I december månad 1954 var vi nere i 41 man.

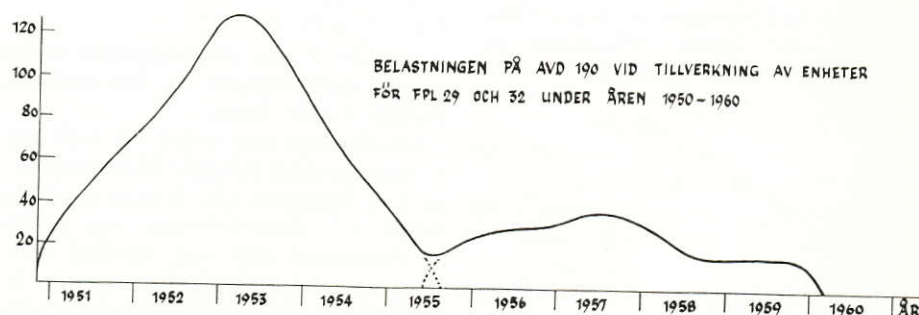
De sista leveranserna av stabilisator och tanklucka skedde i april månad, av höjdroder och sidroder i maj månad 1955.

J29-tillverkningen var klar för CVA del. Drygt 690.000 tim produktiv tid hade åtgått och CVA hade fakturerat Saab omkring 7,9 miljoner för arbetet.

Jiggarna har senare överförts till CVV där reparation av dessa enheter skall ske. Denna överföring skedde 1959 men intill dess utförde CVA reparationer av 39 stabilisatorer, 334 höjdroder, 13 sidroder och 10 tankluckor.

I slutet av 1953 hade förhandlingar upptagits med Saab om fortsatt tillverkning av liknande enheter för fpl 32. En överenskommelse kom till stånd om sammanbyggnad av stabilisator och

MAN

höjdroder till fpl 32. Tillverkningen beräknades kunna påbörjas i början av 1955.

Personal sändes till Saab för inkörning i mars månad. I maj kunde de första jiggarna överföras (en stabilisatorjigg och balkjiggar för do). Samtidigt flyttades tillverkningen från monteringshallen där den hittills varit förlagd till T XIII och IV.

De erforderliga jiggarna kom i snabb takt och arbetet kom bra igång. I september månad levererades de första stabilisatorerna och höjdroderna (3 resp 2 st).

Personalstyrkan var 27 man i december 1955.

Av de svårigheter som förevar vid starten av 29-enheterna kunde nu inget förmärkas. Personalen kunde jobbet och man har nog en bestämd känsla av att Saab även löst konstruktionsfrågorna på ett ur tillverkningssynpunkt bättre sätt.

Avdelningen kunde lugnt byggas upp och var i slutet av 1956 34 man för att i mitten av 1957 vara uppe i för detta arbete full styrka 40 man.

Redan under 1958 måste reduktion av personalen påbörjas. I slutet av året var det 18 man på avd. I december månad 1959 levererades det sista höjdrodet. Den sista stabilisatorn gick ur jigg samma månad. Kvar var nu två man för färdigställande av stabilisatorerna vilka levererades den 14 jan 1960.

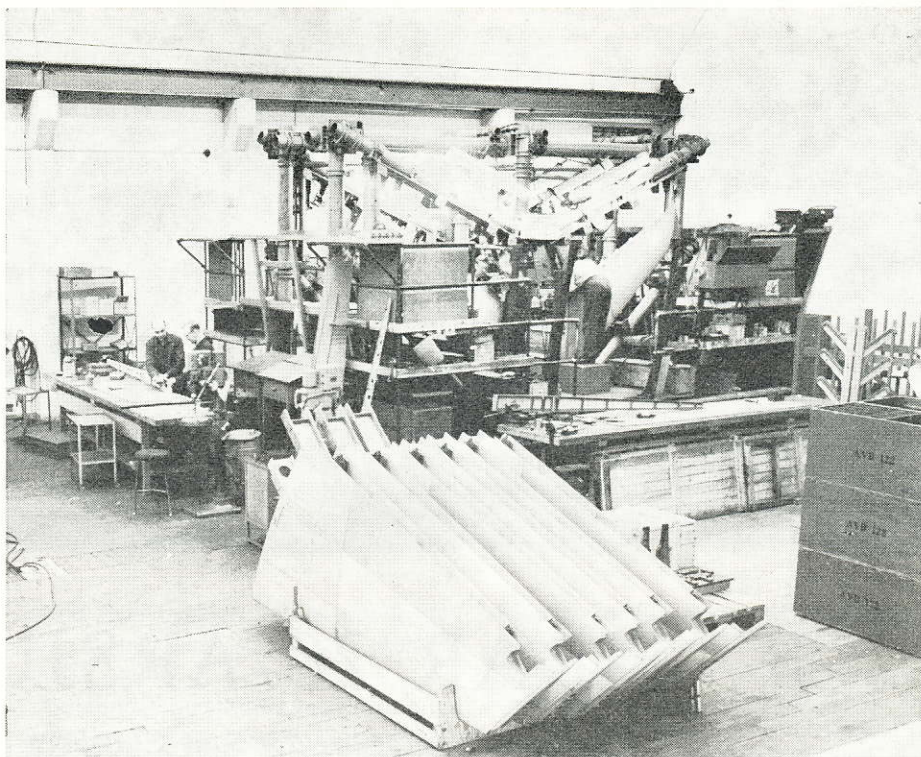
För tillverkningen hade åtgått ca 260 000 tim produktiv tid till ett fakturerat belopp av kr 3,8 miljoner.

Närmast ansvarig för 32-tillverkningen har varit ing Sirby med vm Leth och förmännen Sand och Westerberg. För kontrollen har ing Kj Karlsson med hjälp av 8 man svarat.

All personal som arbetat med dessa enheter äro nu placerade på olika arbetsuppgifter. Den större personalgruppen "nitarna" äro spridda på de flesta av CVA:s avdelningar. En stor del av dem har omskolats till elektriker och har senare vidareutbildats till radio- och radarmontörer.

I det närmaste 10 år har gått, en arbetsam tid för dem som dagligen fått arbeta med lösningen av de uppkomna problemen. Detta arbete har underlättats genom den goda kontakt som varit med Saab-personalen.

De sista fpl 32 levererades från Saab den 18 maj 1960. Dagen efter besökte dir Bertil Jonsson och övering Bengt Wassgren CVA för en sista kontakt betr dessa arbeten. Vid detta tillfälle sammankallades den personal som under den sista tiden arbetat med 32-enheterna. Dir Jonsson tackade personalen och uttalade sin uppskattning för det arbete som nedlagts.

Stabilisatorjigg.

Dir. Jonsson påpekade i sitt slutanförande, att man på SAAB i dag är mycket glada över att man för tio år sedan valde att lägga ut tillverkningen på underleverantörer i stället för att bygga ut i Linköping. Därigenom hade man fått tillfälle att knyta kontakter med folk på CVA och inleda ett givande samarbete, som man haft stor nytta av. Dir. Jonsson hoppades, att man vid eventuellt behov skulle få återkomma och då mötas av samma entusiasm, som tidigare.

Hört på Motor

Örebro-Lasse till en kompis strax efter semestern.

- Hur är det med dej.
- Det är dåligt.
- Hur kan det komma sej — nu när du haft så långt skurlov.

Hört i högtalarna

Nyckelknippa upphittad på UHF. Återfås per telefon nr...

Ordet fritt

VARFÖR INTE EN PRÄST?

Det finns ingen anledning att klaga över sjukvården hos oss. Tvärtom är det väl så att få anställda bli så väl omskött som vi blir. Om jag har varit borta från arbetet några dagar på grund av t ex förkylning kan jag vara förvissad om att syster Stina vill ha mig ned för kontroll den dag jag återinträder i tjänst. Detta är utmärkt. Företaget är givetvis mest betjänt av fullt arbetsdugliga medhjälpare därför är det också väl beställt med sjukvården.

Men se'n.

Detta gällde halva människan. Kroppen får sitt — när får själen sitt? Denna stackars själ som river och sliter i kroppen och som inte låter sig lura av kortvågsbehandling eller två albyl, vem tar hand om den? — Varför inte en präst eller rättare själasörjare?

Vilka problem brottas vår kamrat med? Varför skulle vi förresten ha reda på detta? Vi kan inte hjälpa honom. Ingen kan väl till fullo hjälpa, men någon kan hjälpa till — en själasörjare. En människa som är till för att ta emot förtroende, som jag kan lita på.

Jag föreställer mej inte en tjänsteman med kontorstider och reglerad befodringsgång, utan en människa för vilken alla är lika och för vilken mitt problem just då är det absolut enda och viktigaste här i livet.

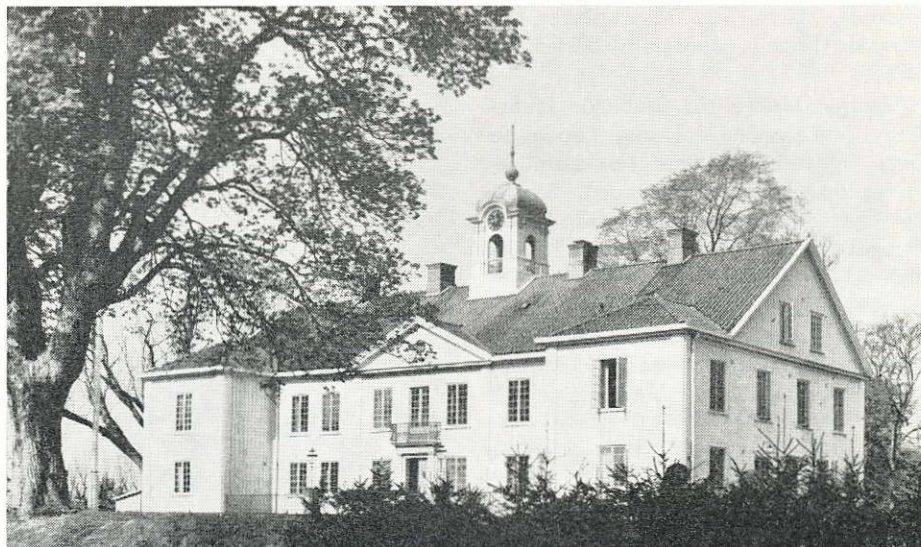
—W.

Debatt emotses gärna.

Red.

Den gamla man-
gårdsbyggnaden
som är flottiljens
officersmäss.

F 7 FIRAR 20-ÅRSJUBILEUM

Flygdirektör Sune Claesborn

Historik

"Långt ute från slätten öster om Brandfjorden vid Väneren synes Sätenäs herrgårdsbyggnad med den lilla hvita tornryttaren mot bakgrunden af den gamla parkens väldiga trädkronor".

Så börjar en berättelse om Sätenäs, som erhöill sitt namn redan på medeltiden. På den tiden skrevs det Sataenäs, av Satae i betydelse (hö-) såte och næs med hänsyn till egendomens läge på det utskjutande triangulära näs, vars yttersta spets kallas Örn's udde.

Den förste kände ägaren till Sätenäs, Väpnaren Harald Lake, låter tala om sig i kyrkoböckerna så långt tillbaka som år 1433. Sedan dess har gården bytt ägare många gånger och bland andra har släkterna Posse och Kylberg regerat över Sätenäs. Men även om de första anteckningarna om Sätenäs härrör sig från 1400-talet vet vi nu, att långt tidigare människorna bebott platsen. Ett flertal fornminnesmärken bland andra vikingagravar finnas inom flottiljområdet och berätta därom.

Förläggningen av Kungl Skaraborgs flygflottilj till Sätenäs beslöts i juni 1938 och i juli 1940 anlände den första militära personalen för att påbörja det organisatoriska uppbyggnadsarbetet som i huvudsak var avslutat sommaren 1941, då sålunda verksamheten kunde bedrivas i full utsträckning.

Flygplanen utgjordes till en början av SK 11 (Tiger Moth) men i slutet av år 1940 hämtades de första tvåmotoriga medeltunga bombplanen, Caproni, från Italien.

Det första året var en organisationsperiod, då flygningen intog en under-

ordnad roll. De första depå-pärmarna i A5-format äro tjocka och detaljrika och lågo till grund för flottiljinstruktionen med anvisningar för tjänstegre- nar och befattningshavare.

Så småningom växte personalstyrkan och flygplanantalet och redan på senhösten 1940 uppsattes den andra divisionen. Flygningarna intensifierades och på våren 1941 hade flottiljens nuvarande skepnad tagit form.

"Nu ha vi byggt färdigt, nu skall vi arbeta, flyga, skjuta och fälla bomber, hårdträna personalen och se till att flottiljen kommer i högsta möjliga trim", yttrade den förste flottiljchefen vid F7.

Samma föresats synnes alla hans efterträdare ha haft, att döma av det som utträttats vid flottiljen, och från den tiden fram till nu — i 2 decennier — ha olika flygplan stört den gamla fridfulla egendomens corps de logis, där den ligger i sin förnämt avskilda ro på gränsen mellan skogspartiet ned till Vänerstranden och det stora flygfältet, som förr utgjordes av fruktbara, böljande sädesfält.

B 16 Caproni utbyttes snart mot B 17 och överlämnades till F 11 för spaningstjänst och kallades där S 16.

Under en övergångstid då flottiljens personal omskolades till att betjäna lätta bombplan kunde man dock se B4 (Hawker Hart) och B5 (Northrup) flyga över Sätenäs.

År 1942 kom emellertid det SAAB-byggda lätta störbombplanet B17 som sedan under många orosfyllda år skulle tjäna landets försvar.

Under denna period, när 2:a världskriget påverkade oss alla med ranso-

neringar av varor och transporter, blev Sätenäs en isolerad plats, dit FV personal ej gärna frivilligt flyttade. Men när de väl kommenderats hit och installerat sig med sina familjer i de utsökta bostäderna, trivdes de mycket bra. Det berättas t.o.m. att CFV skall ha yttrat att det näst besvärligaste personalproblemet för honom var att frivilligt flytta personal till Sätenäs. Det svåraste lär ha varit att få dem frivilligt härifrån.

År 1945 blev kriget mera påtagligt för Sätenäsborna. Många britiska flygplan, som företagit raidar över Tyskland och varit på uppdrag i Nordsjön, leddes i nödsituation till F7. 3 Mosquitoplan med endast en motor i funktion samt en lancasterbombare med större delen av nospartiet bortskjutet nödlandade här på fältet.

Men även F7:s egen personal har under årens lopp drabbats av haverio- olyckor. År 1947 inträffade kanske den svåraste i FV:s historia. Under en flygning från Etiopien, där 16 st B17 överlämnats, kolliderade ett svenskt passagerarflygplan mot berget vid Salerno i Italien, varvid 21 flygare omkommo däribland 6 st från F7.

Men flottiljen måste leva vidare och utvecklas i takt med de nya moderna flygplanen, som kommo slag i slag.

A21, det emotoriga attackflygplanet med skjutande propeller och katapultstol införlivades 1948 och senare under året överlämnades bombaren B18 från F1.

År 1951 blev en ny milstolpe i flottiljens historia. För första gången fick Sätenäsborna höra ett nytt bullrande ljud från luften. F7 hade fått sitt första

readrivna attackflygplan A21 R som snart följdes av A29 "Tunnan" och det nuvarande A32A "Lansen".

Med A32A "Lansen" följde framför allt en ökning av den teletekniska utrustningen — den flygburna såväl som den markbundna — men flottiljen har snabbt anpassat sig efter de nya kraven.

I år har vår flottilj funnits till i 20 år. Det är ingen lång tid mätt med vanliga mått, men om man betänker den tekniska utvecklingen som ägt rum under denna tid, ter den sig närmast svindlande.

Organisation

Ett omfattande organisationsarbete pågår f.n. inom FV. Här skall inte närmare beröras "förbandskarusellen" indragningarna vid F8 och F14 m. m. utan enbart vad som direkt berör F7. SON (uttytt: Statens organisationsnämnd) är nu klar med en utredning som utförts på F17 avseende flottiljens fredsorganisation. Det största avsteget från nuvarande organisationsform torde vara att divisionens flygande personal och markpersonal åtskiljas, den första för att ingå i divisionen, den senare att ingå i baskompanier. De tre divisionerna lyda under R1 (flygchef) och baskompanierna tillika 4:e division under R2 (baschef).

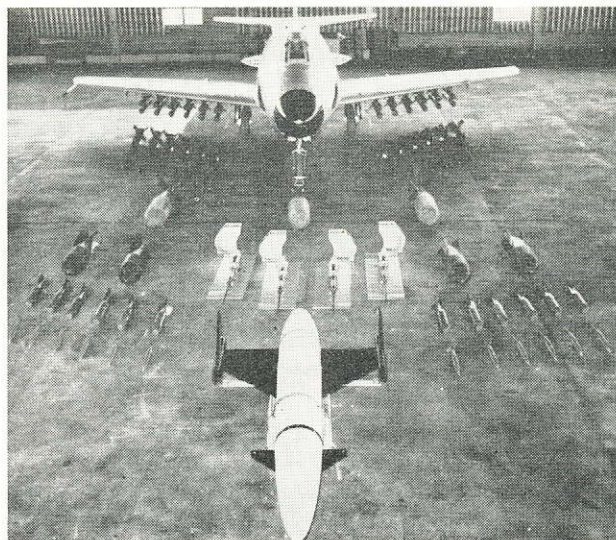
För ungefär ett år sedan utkom en flygvapenorder (FOA 10/59) som reglerade den tekniska tjänsten vid flottiljen. Den kanske mest genomgripande punkten i denna order innebar att flottiljen skulle organisera den periodiska tillsynstjänsten centralt med civilmilitärpersonal (flygtekniker) under flottiljingenjören samt att en annan grupp tekniker (spec. teletekniker) skulle placeras på flottiljverkstaden för egen utbildning. Efter c:a ett år skulle sedan en växling av personal ske så att alla flygtekniker så småningom tjänstgjort vid avd VI.

Vid F7 organiserades central tillsyn omkring halvårskiftet juni-juli 1959. Vad det innebär säger ju namnet, men en del behöver kanske förklaras närmare.

De tillsyner som således utförs centralt för samtliga divisioner är E-, F- och G-tillsyn sedermera även H-tillsyn, då fpl nått stipulerad gångtid (c:a 500 gt). A-, B- och C-service samt D-tillsyn utförs fortfarande på divisionerna, men dessa arbeten är ju av betydligt mindre omfång och binder inte fpl vid tillsynsplatserna under så lång tidsperiod.

Då någon av div fpl har uppnått den gångtid vid vilken en större tillsyn skall utföras, eller har erhållit någon skada av sådan omfattning, att div själva ej kan utföra reparationen, inlämnas detta till flygplanförrådet. I utbyte erhål-

Ett attackflygplan A 32 kan bära många ammunitionssorter.

les ett nytt flygklart fpl, så att divisionens flygplan-park ständigt är oförändrat till antalet.

Erfarenheterna hittills med denna organisation har ur teknisk synpunkt varit goda. Trots att en mindre personalstyrka än förut är bunden av tillsynsarbeten har kapaciteten visat sig större än tidigare.

I luften

En övning som gav eko både kring Vänerns stränder i form av ljudvågor och i pressen var den s.k. operation "påsksmäll". Den genomfördes med stridsbomber och stridsraketer mot F7 målplats. Det var framförallt de tyngsta bombarna — 600 kg mb — som åstadkom så kraftiga ljudvågor att man reagerade långt uppe i Dalsland och Värmland. Normalt hörs det inte långt, men speciella atmosfäriska förhållanden just den aktuella dagen gjorde att ljud-

vågorna leddes under ett "spärrskikt" mycket långa sträckor.

Klagomålen efter den övningen resulterade i utredningar, som ännu inte är helt avslutade och medförde inskränkningar i fortsatta övningar med tunga bomber.

Men det är inte bara bombdetonationer som stör allmänheten. Attackens taktik att fara omkring i trädkronhöjd med tänd efterbrännkammare har tyvärr medfört många fall av skrämselhicka och ilska telefonsamtal. Attackflyget är inte något diskret vapen ens i fred om övningarna skall göras realistiska, så det är svårt att upprätthålla ett gott förhållande till allmänheten utan att utbildningen blir lidande på det.

På marken

Vid FVÖ/59 satte F7 upp fältmässiga basförband som för första gången betjänade A32 A i stor skala och bas-

Företagsnämnden diskuterar förslag till tävlingen "vardagsrationalisering". Ordf. överste Barkman, till höger flygdirektör Claesborn, flyging. Olausson, verk. Berg, bilmontörerna Ljungberg och Erlandsson, till vänster intendenten kapten Hultgren, kasernföreståndare Arneng, eldare Haneryd och elmontör Karlsson.

En division "Lansar" klargörs före flygning.

förbanden fick stå till tjänst både dag och natt.

Men före FVÖ kom det en oväntad "körare". På efternatten den 25/9 larmade CFV i stort sett hela flygvapnet för att pröva kuppperedskapen. På F7 hade vi liksom på andra håll ingen aning om vad som väntas skulle. Att en välsedd stabskapten kom till flottiljen för att fullgöra flygtjänst, men hade illfundiga larmorder i bakfickan — ack ja, eftertankens kränka blekhet. Larm — telefonväckning — bud — upp! upp! — klargörning av fpl — raketlast — iväg med fpl — beredskap för markanfall. Div kom snabbt iväg och resultatet av övningen visade att beredskapen var god.

Flottiljområdet

Flottiljområdet Sätenäs består idag av nästan 2200 tunnland mark omväxlande skog och ängsmark, den senare till största delen upptagen av flygfältet. C:a 400 fastigheter förvaltas här av Kronan och ungefär 250 av dessa äro familjebostäder för de anställda på flottiljen.

Går man vidare bland siffrorna finner man att c:a 900 personer (värppliktiga ej inräknade) bo inom flottiljen.

Flottiljen har ett eget vattenverk, 5 stora och 11 små värmecentraler, eget avloppsreningsverk och ett antal reningsbrunnar samt ett ställverk och 28 transformatorer.

Även en fritidsanläggning, som fått det klingande namnet Gyllene vingen, har uppförts av Kronan och förvaltas av F7.

Gyllene Vingen inrymmer ett hotell med 22 enkelrum, restaurang, biograf, bageri, kiosk och tvättinrättning.

Man kan faktiskt säga att flottiljen är ett eget självförsörjande samhälle, vars motsvarighet säkerligen ingen förläggningssort i Sverige har.

Även om den gamla herrgårdsmiljön har förändrats under de gångna 20 åren finns den ändå kvar bunden i de gamla byggnaderna från gårdens tid.

Först och främst har man den redan nämnda mangårdsbyggnaden från slutet av 1700-talet som nu används som officersmess.

Den gamla ekonomibyggnaden, stallmästargården visar fortfarande samma exteriör som förr även om den numera användes till verkstäder, värmecentral och lektionssalar m. m.

Även de små torpställena och utgårdarna finnas kvar. I en del av dessa bor fortfarande folk som tjänat på gården och som den siste private ägaren materiellt sörjt för.

Sitter man en vacker sommarkväll och pratar med dessa gamla finner man sig snart förflyttad tillbaka till den tid, då Sätenäs var en bördig jordbruksegendom. Och den gårdsandan försöker vi alla Sätenäsbor, icke minst vår flottiljchef, fortfarande bevara trots den prägel av jäkt och effektivitet vår moderna flygflottilj sätter på bygden.

Sann saga om djur

Solen stod redan ganska högt då jag kom ut. Det var en nästan molnfri försommarmorgon. Grönskan var fortfarande fräsch. Ännu hade den inte hunnit mörkna. Det mörkgröna skulle komma. Än en liten tid skulle vi dock få behålla det som vi hela vintern längtat efter, den skira grönskan. Flera tusen meter uppe i luften ritade ett jetplan sina kondensmönster, en nonfigurativ konst som liksom inte hörde till denna dags början. Varför hänge sig åt aerodynamiska spekulationer?

Fågelsången hade för länge sedan flutit ihop till morgonens första symfoni. Vi var inne i finalen, stämmorna flöt samman och när som helst kunde man vänta det stora slutackordet.

Göken hoade. Vem vet, kanske det är hans hoande som är metronomen i denna ständigt upprepade konsert.

Det prasslar till i fjolårslövet. Jag vet precis var jag har honom. Han har glömt att gömma bakdelen. I flera dagar har han legat här och solat

sig. Visst är jag fortfarande en aning rädd för honom. Rädslan för huggormar går väl aldrig riktigt ur kroppen. Jag vet så väl att han är ganska ofarlig. Men ändå. Det är väl hans rörelseschema som inte mitt innersta kan acceptera. Vi börjar bli vana vid varandra. En dag kanske vi förlikas.

Längre upp i backen har jag en annan bekanting. Han brukar sitta och klippa med öronen alldeles invid den stora stenen där staget till telefonstolpen är fäst. Palten har vuxit till sig under våren och han rör sig nu som en riktig hare. Det är så varmt invid stenen och varför skall man inte njuta av livet. Sommaren är kort.

Ekorren satt i granen, sjöng ungarna när de var små. Min ekorre sitter i talleträ. Det är en fin tall att bo i. En fin stam som ingen på flera mils omkrets kan springa fortare utefter. Det har sina sidor att vara på hemmaplan, om det skulle hända något. Jag vet nog vad du tänker, när jag går

förbi. Tjock gubbe, kan inte klättra i träd.

Gräset har blivit högt i slutningen, men jag vet vem som finns därinne och ibland skyntar jag honom mellan stråna. Vesslor är skygga, men den här kamraten har liksom många andra djur lärt sig när extra försiktighet är av nöden. Så är inte fallet nu. Sitter du kanske därinne och sörjer över att din fina vita vinterpäls fått en annan mörkare nyans. Vänta du, tids nog kommer vintern.

Fasanerna deltog inte i morgonsymfonin. Anser dom sig för fina att blanda sig med fågelallmogen eller räcker deras röster inte till?

De gör väl som människorna, döljer oförmågan bakom en mask av högdragenhet. Vackra att se på är de i alla fall.

En promenad får inte bli hur lång som helst, och absolut inte under arbetstid. Det tar tre, fyra minuter att gå mellan bergsinfarten och administrationsbyggnaden. — Det är just vad jag har gjort.

-röm.

CVA-man i täten

Kylbring radiointervjuas av red. Jerstedt. Folke Kropp och Gunnar Gustafsson intresserade åhörare.

FFV-lärlingarna Ove Granberg och Jörgen Malmberg, som fullgjort sin praktiktjänstgöring vid CVA, är nu färdiga med sin lärlingsutbildning och erhöill avgångsbetyg vid årsavslutningen på FFV i Västerås i juni månad. Båda är nu anställda på CVA som telemontörer.

FFV-lärlingen Börje Eriksson är placerad på CVA sedan den 1 augusti och skall under två år fullgöra sin praktiktjänstgöring för utbildning till telemontör.

Fortsatt omskolning i CVA regi

Som jag redan i föregående nummer antydde har i år pågått en radiomontörskurs, som avslutades strax före semestern med sedvanlig kaffedrickning på mässen och utlämnande av intyg.

Kursen har omfattat 410 timmar, varav inte mindre än 170 timmar upptog radiolära. Eleverna har även denna gång visat ett mycket stort intresse, vilket resulterat i att de fått en god utbildning som radiomontörer och kommer som sådana att täcka ett stort behov inom vår televerksstad.

Följande elever har deltagit i kursen: Ove Söderström och Lars-Erik Williams, avd. 230, Stig Hermansson, avd. 250, Kjell Nilsson, Ragnar Svensson, Gunnar Rystedt och Bo Svensson, avd. 271, Bertil Lindström, avd. 274, Sven Björklund, avd. 279, samt Martin Svensson, Per Liljekvist, Bertil Jäderberg, Kjell Pettersson, Evert Eriksson, Stig Arnoldsson, Sven Örnefur och Henning Sandberg, avd. 280.

Nu pågår även en kurs för utbildning av radarmontörer och jag räknar med att vi vid årsskiftet skall komma igång med ytterligare en radarkurs.

Det är med tillfredsställelse jag noterar de resultat, som hittills uppnåtts vid CVA, då vidareutbildning är en synnerligen viktig faktor. Med den komplicerade materiel, som vi arbetar med på olika områden och som ständigt är föremål för utveckling och förnyelse, är det nödvändigt att det teoretiska och praktiska kunnandet hos alla personal-kategorier håller jämna steg med den tekniska utvecklingen — eller ännu hellre ligger ett steg före — för att flygvapnet skall få ändamålsenlig och driftsäker materiel i sin tjänst.

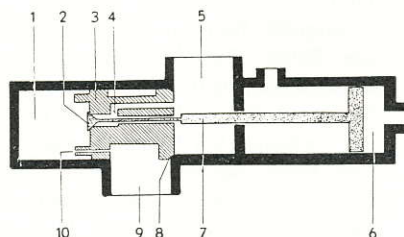
Ah

I december 1959 var några av representanterna i CVA företagsnämnd inbjudna på Åkers Runö för diskussion med andra företags företagsnämndsrepresentanter om frågor i samband med företagsnämndens arbete. Vid den tiden var den av arbetsmarknadens organisationer i samarbete med Sveriges Radio anordnade förslagstävlingen aktuell och naturligtvis var denna fråga upptagen på dagordningen. I ett anförande av en av kursledarna framfördes en önskan om att något statligt verk skulle visa framfötterna och komma med bland pristagarna. Naturligtvis hoppades vi alla att det skulle bli vårt företag.

Som alla vet belade ing. Gösta Kylbring andraplatsen i den riksomfattande förslagspristävlingen. Ingenjör Kylbring har konstruerat en servostyrd högtrycksventil för provriggen, som användes för provning av manöverlådan för RM6-motorn.

Att ing. Kylbring är värd sitt pris, 2.500:— kr plus en tiodagarsresa i Tyskland, därom råder inget tvivel. Förutom högtrycksventilen har han gjort så många fina småuppfindingar i samband med provriggsbyggena så att om hans klädsamma blyghet inte hindrat honom hade han säkerligen figurerat i våra interna förslagsprislistor tidigare.

Trots att högtrycksventilen beskrivits i olika tidskrifter och tidningar ges här en beskrivning av ventilen.

Medelst fjärrmanövrering skall ventilen snabbt kunna avlasta det höga bränsletrycket från inlopp 9 till utlopp 5 genom en relativt liten kraft på kol-

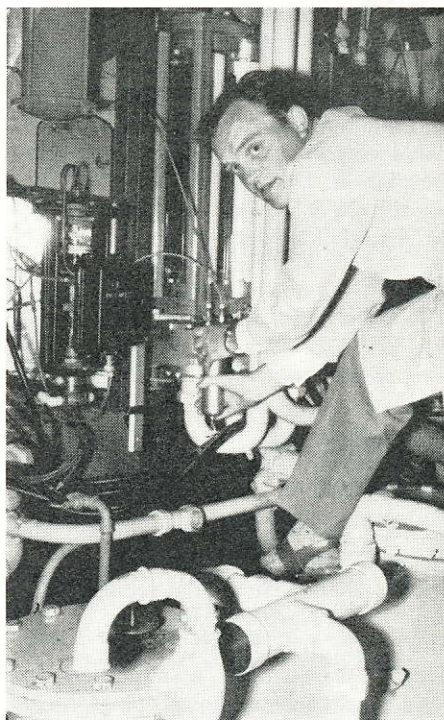
ven 3. Högtrycket verkar i kammaren 1 genom kanalen 10 på kolven så att den tätar mot sätet 8. Då högtrycket skall avlastas släpps tryckluft från verkstadsnätet in i kammaren 6. Ventilen 2 öppnar och avlastar trycket från kammaren 1 genom kanalen 4. Ventilstången 7 kan sedan föra tillbaka kolven 3 så att arbetstrycket i öppning 9 avlastas. Genom att variera dimensionerna på kanalen 10 fås ventiler med olika öppnings- och stängningshastigheter.

Tävlingsjuryns beslut hade följande lydelse:

Juryn har funnit, att Kylbring genom sitt förslag på ett såväl tekniskt som ekonomiskt elegant sätt löst ett problem, som annars väsentligt skulle försvårat det fortsatta arbetet. Även om förslaget framlagts av en tekniker — förslagsställaren började som motor-montör och har vid sidan om sitt arbete läst in sin ingenjörsexamen — faller det helt utanför förslagsställarens tjänsteuppdrag och har därför ansetts uppfylla de fordringar, som uppställts för tävlingen. Förslaget är inte enbart av avsevärd teknisk och ekonomisk betydelse utan har också tillgodosett väsentliga säkerhetskrav. Kylbring har därför tilldelats andra pris i Rikstävlingen.

Vi på CVA tacka ing. Kylbring för hans utomordentliga prestation och önska honom lycka till i fortsättningen.

Ah

Kylbring i arbete med provriggarna. Den omtalade ventilen längst ned i bildhörnan.

Från Personal om personal

Bergtrollet gratulerar

UHF

60 år
27/10 Olof Johansson

CVA

60 år
5/11 1960 Arvid Hjärpe avd 380
29/11 Alvar Karlsson avd 870
50 år
4/10 Albin Levin avd 491
12/10 Birger Haglund avd 990

Förrådsarbetaren Fritz Olof Johansson

är bördig från Götlunda. Han anställdes hos oss den 31 jan. 1949. Tidigare var han under 25 år anställd som lastbilschaufför vid Arboga Bryggeri AB.

Städaren Arvid Hjärpe

är infödd arbogabo. I drygt 15 år var han anställd vid AB Arboga Mekaniska Verkstad och var sedan en kort tid i tjänst hos Arboga Vedaffär, innan han i maj 1948 blev anställd som grov- och div.-arbetare hos oss.

Arb.-förmän Alvar Karlsson

är född i Arboga. I närmare 33 år var han lagerarbetare vid AB Arboga Margarinfabrik. Den 15 juli 1946 kom han hit till CVA och tjänstgör som förmän på materialförrådet.

Förrådsförvaltare Birger Haglund

är född i Köping. Han hör till den "gamla" stammen CVA-are och har varit anställd här ända sedan den 1 juni 1945. Närmast kom han då från FFVS, där han tjänstgjort ett par år. Tidigare har han bl. a. under en lång följd av år arbetat hos Köpings Mekaniska Verkstads AB. Birger Haglund har många strängar på sin lyra och bl. a. har han ofta och inte utan framgång figurerat i revysammanhang.

Verkstadsförmän Albin Levin

är född i Husby-Rekarne församling i Sörmland. Under fyra år var han avsynare vid AB Bolinder-Munktel innan han den 1 oktober började på CVA. Han tjänstgör här som förmän på motorkontrollen.

—//—

FRANS FILIP HÖGLUND

* 16 mars 1906
† 2 juli 1960

Anställdes vid UHF den 17 jan. 1949 på planeringsdetaljen. Befordrades den 1 dec. 1957 till assistent på förrådssektionen. Höglund var tidigare anställd vid F 9.

CARL ERIK PERSSON

* 13 juli 1898
† 10 maj 1960

Anställdes vid UHF den 1 okt. 1946 såsom förrådsarbetare på mottagnings- och kontrolldetaljen.

ESTER DANIELSSON

Helt oväntat nådde oss den 2 augusti budskapet om att fru Ester Danielsson avlidit. Bara några dagar tidigare hade hon med sitt vanliga goda humör betjänat CVA-arna i mäsens kiosk, där hon de senaste åren varit anställd och gjort sig allmänt omtyckt. Fru Danielsson, som var maka till vår avsynare Viktor Danielsson, har alltsedan 1953, med undantag för ett kortare uppehåll, varit knuten till massen.

Vi hälsar välkomna till UHF

Ingemar Larsson, förrådsarbetare	412
Birgitta Lind, skrivbiträde	420
Carl Widman, truckförare	412
Kurt Wiss, förrådsarbetare	412
Gunnar Dahlman, bitr. ing.	413
Elsy-Marie Larsson, skrivbiträde	430
Ruth Norlander, förrådsarbetare	411

Vi hälsar välkomna till CVA

Lennart Andersson, montör	272
Urban Andersson, tekniker	865
Sune Danielsson, eldare	810
Bengt Davidsson, planeringsman	642
Jan-Eric Edmark, telemontör	272
Eskil Eriksson, ingenjör	502
Birger Fern, ingenjör	511
Arne Gustafsson, ingenjör	507
Zaima Gustavsson, skrivbiträde	530
Nils Gustavsson, filare	271
Bengt Gustafsson, montör	230
Margit Gäfvert, rörprovare	279
Rolf Haag, ingenjör	511
Olle Hansson, ing.-biträde	370
John Hellström, motormontör	210
Lennart Hellström, telemontör	274
Per Hultgren, telemontör	272
Stig-Ake Idén, ingenjör	501
Rune Janse, tekniker	980
Lars Erik Jansson, montör	230
Alvar Jedenmark, bitr. ingenjör	480
Lars Johansson, ingenjör	279
Ake Johansson, hjälpmontör	207
Lars Bertil Jonsson, ingenjör	511
Rolf Carlsson, instrumentmakare	250
Olle Karlsson, telemontör	272
Bengt Karlström, telemontör	274
Klas Klint, telemontör	272
Einar Larsson, elmekaniker	271
Karin Lindholm, rörprovare	279
Lennart Lundström, ingenjör	360
Ingrid Magnusson, skrivbiträde	745
Lennart Mattsson, ing.-bitr.	274
Stig Möller, ingenjör	516
Erik Nilsson, ing.-bitr.	552
Rolf Nilsson, montör	271
Lars-Olle Ohlsson, hjälpmontör	279
Lars Oskarsson, hjälpmontör	272
Bertil Pettersson, motormontör	200
Stig Pettersson, ing.-bitr.	550
Roland Raystål, ingenjör	502
Hans Roos, ingenjör	279
Rune Ryström, ing.-bitr.	552
Leif Segendorff, hjälpmontör	210
Gerhard Selander, motormontör	210
Sven Gunnar Skoglund, telemontör	278
Per Ove Sonden, ingenjör	279
Sylve Stengarn, chaufför	290
Bo Stugemo, driftingenjör	505
Bengt Sundin, ingenjör	516
Algot Svensson, eldare	810
Tage Söderlund, ingenjör	507
Karl-Einar Theiler, chaufför	290
Bengt Göran Turesson, hj.-montör	274
Ingrid Wadstedt, biträde	630
Inge Wallén, instrumentmakare	250
Roger Wåhlgren, instrumentmakare	251
Inga Maj Ahlin, skrivbiträde	370

Fru Gunnel Rydeborg tjänstgör på personalkontoret sedan den 1 augusti. Hon har tidigare varit på CVA i drygt två år med början 1 juli 1945. Hon har under de fem senaste åren arbetat som redaktör hos Nerikes Allehanda, och nu kommer i fortsättningen att synas i Bergtrollets spalter.

Flygingenjörerna Lars Frennemo och Rolf Genestig är placerade vid CVA och kommer att tjänstgöra på elektriska kontoret.

Som arbetsstudiechef tjänstgör sedan den 1 april i år ingenjör Nils Larsson. Han kom närmast från STAL i Norrköping, men har tidigare arbetat på arbetsstudiekontoret vid CVA, närmare bestämt under tiden 1/4 1951—13/11 1954.

Drifteningenjör Nils Tornberg är vår nye chef för materiallaboratoriet. Han är icke obekant med försvarsväsendet, då han tidigare arbetat både vid Gevärsfabrik i Eskilstuna och vid materiallaboratoriet på CVM.

Var med och tävla

Bergtrollet utlyser härmed två pristävlingar.

1. Kom med ett förslag till utformning av "trekanten"

Den stora trekanten, som på en sida kantas av Mäss-vägen, har under tider nas lopp varit sig tämligen lik. Men nu skall den bli annorlunda. Bergtrollets läsare får nu en chans att vara med och utforma dess omdaning. Tänk dig, att du har högst 5.000:— kr disponibla för ändamålet. Gör upp ett förslag — antingen i skiss eller beskrivning på annat sätt — hur du tycker att trekanten ska se ut och sänd in det till Bergtrollets red., avd. 642. Det bästa förslaget belönas med ett pris på 15:— riksdaler.

Karta över det aktuella området med erforderliga uppgifter inritade kan erhållas efter hänvändelse till redaktionen.

2. Sätt namn på vägar och stigar inom CVA-området

Det finns många vägar och stigar inom CVA-området, men alla är namnlösa. Här ovan har vi sagt Mäss-vägen. Låter inte bra. Kunde lika gärna heta Cykelställsvägen. Låter heller inte bra. Vi vädjar till Bergtrollets läsare om hjälp med att få fram bra namnförslag. Som bilaga till Bergtrollet medföljer en skiss över de vägar och stigar, som vi vill ha namn på. Det är inget krav, att insända förslag skall omfatta alla vägar. Det går bra att komma med namnförslag på endast en väg. De förslag, som blir antagna, kommer att belönas. Priser avslöjas inte nu. Så mycket kan vi säga, att det blir inte "Gratis fotvandring runt CVA-området".

Förslag bör vara insända till den 15 oktober 1960 för att komma med i bedömningen.

Som bilaga medföljer i Bergtrollet en karta, som visar var vägar och stigar går inom området.

Hjärtligt tack

för all uppvaktning på min 60-årsdag.

Sven Eriksson
avd. 781.

Hjärtligt tack

för uppvaktningen på min 50-årsdag.

982 Lundh.

HJÄRTLIGT TACK

för uppvaktningen på min högtidsdag.

Bertil Blomquist

SOMMARLÅT

Av Bror Möller

Ett guppande flöte
vid bugande vass
och vågornas glittrande lek,
där ofta med friden jag stämmer möte
långt borta från oro och svek.
Här tråder löjan sin försilvrade dans
till sommarljus, sprittande lätt melodi
där kan av drömmar jag binda en krans
med de skönaste blomster uti.

En singlande svala
ger tankarna flykt
mot höjder och fjärran mål,
en jublande frihet, en durfylld skala
mig bär under himlens kupol.
Balsamisk är doften från blommande
äng,
som drar genom sommarens grönskande
grind
en skön pastoral från skälvande sträng
spelar stilla i sommarens vind.

På vattenblank spegel
en gädda slår håll
ett glittrande ringmärkt håll,
och molntappar lysa som vita segel
regattan bär sommars symbol.
Från blommande ängder och grönskande
lund
ur tusende strupar jag lovsången hör,
O - sommar! Den sköna, dröj ännu
en stund
ty, din fågring oss lyckliga gör.

Ett guppande flöte
vid bugande vass
och vågornas glittrande lek,
där ofta med friden jag stämmer möte
långt borta från oro och svek.
Här vågorna vaggar mitt sinne till ro
och sommaren lyser med öppet visir
när tvivel förbytes till hoppfull tro
ödmjuk och tacksam tanken då blir.

—//—

När ett däck exploderar

sker enligt en fransk tidning följande:

En amerikan kastar bort däck och köper ett nytt.

En engelsman kör med däck till närmaste gummiverkstad.

En tysk slår upp en handbok och läser, hur man gör när ett däck exploderar.

En ryss gör ett 10-tal gummisulor av det förstörda däck.

En schweizare tar med sig två reservdäck nästa gång.

En italienare skäller ur regeringen.

En fransman skickar ett klagobrev till fabrikanten.

En svensk skriver en insändare och skotten slutar åka cykel.

(Personaltidningen
Gummiblandaren)

Vandra blir ofta vada

UHF-are på fjällvandring

Eftersom Eklöf påstår att bidragen till Bergtrollet är väl sparsamma från UHF, skall vi berätta litet om vår semester i Sarek.

— Sarek? Va' e' de'?

Ja, så sa vi också för mindre än ett år sedan, men en STF-handbok om fjällturer i norra Lappland visste berätta att "— Sarekfjällen äro Sveriges vidsträcktaste alpland och inom Sareks högfjällsområde återfinnas 7 toppar, som nå över 2 000 m ö h, samt ytterligare 28, som resa sig över 1900 m höjd. Närmare ett hundratal glaciärer återfinnas inom området. Järv och varg ha iakttagits men äro sällsyna, björn däremot är förhållandevis talrikt förekommande —".

Sedan vi läst detta och dessutom — någon vecka tidigare — sett en film från lapplandsfjällen var saken klar, vi skulle göra en "promenad" genom någon del av Sarek.

Som ingen av oss tidigare vandrat i fjällen blev förberedelserna långvariga, men med stöd av ovannämnda handbok klarnade begreppen så småningom såväl beträffande färdväg, proviant som övrig utrustning.

Vi hade bestämt oss för att gå ca 9—10 mil med start från Stora-Sjöfallet, in till Pelaslätten i områdets centrum, där vi skulle stanna ett par dagar och sedan fortsätta genom Routesvagge till Akkastugan.

Så en dag var alla förberedelser klara och det var bara semestern som fattades, men som tur var inträffade den bara ett par dagar senare. En regnig fredagseftermiddag kunde vi se Arboga i bilens backspegel och tankarna gick till Norrland, som badade i sol enligt väderleksrapporten. Efter 60—70 miles körning kunde vi konstatera att väderlekstjänst haft rätt och resten av de 130 milen till Lussebyggen gick i vackert väder.

Sedan vi vilat ut en dag efter bilresan fortsatte färden vattenvägen, upp för sjöfallsleden med STF:s båt "Storlule" och "Langas" till Stora Sjöfallet, där vi debarkerade i halv elvavatten för att fortsätta färden på egen hand.

Ja, så stod vi där på stranden utan andra kommunikationsmedel än dem som naturen begåvat oss med, dessutom tyngda av tillsammans 45 kg packning och flera kilometers uppförsbacke att börja med. Men det var ju den här dagen vi hade längtat efter så det var bara att sätta i gång i den snåriga björkskogen uppför Al Kerkaus sydöst-

slutning, vilket faktiskt var rätt arbetssamt i värmen.

Efter åtskilliga korta raster nådde vi Petsaurejokk vid femtiden. Här stod vi inför vårt första vad, och det tog lång tid innan vi fann ett lämpligt vadställe, men så småningom kunde vi ta oss över i knädjupt vatten. Väl över på andra sidan beslöt vi att slå läger för natten, då vi kände oss rätt möra. Sedan tältslagning och matlagning var klara fördjupade vi oss i kartor och handbok och fann, att första dagsetappen inte blev längre än sex kilometer. Ett ganska nedslående faktum, när man tänkt gå 10 mil på sex dagar. Näja, vi hade ju startat sent och haft kraftigare motlut än vi skulle få i fortsättningen, så det skulle nog ordna sig i alla fall. Och i den förhoppningen somnade vi ovaggade.

Nästa dag startade vi i niotiden i vackert väder och rundade fjället Slugga rätt högt på nordsidan för att undvika videt, som växer nere i dalen och är mycket besvärligt att ta sig fram genom. Med utsikt mot det ståtliga Äparmassivet fortsatte vi hela dagen, först över lättgångna fjällhedar, sedan i besvärlig blockterräng fram till ett ställe där — enligt kartan — Nantokåtan skulle ligga. Denna kåta, som är fel inprickad på kartan, hade vi emellertid redan passerat på avstånd, så vi fick begagna tältet även denna natt, trots att vädret nu var rätt bister med hård blåst och kyla. Vi hade gått femton kilometer den dagen och såg nu ljusare på situationen.

Dagen därpå stod vi inför elddopet, som kom att ske i vatten. Efter några kilometer skulle vi vada Kukkesvaggejokk, som enligt handboken alltid var svårvadad och vid högt vatten omöjlig att ta sig över. Det var två bekymrade vandrare, som slog sig ned på stranden för att ta situationen under övervägande. Efter ett par försök på fel ställen kom vi i alla fall över med hjälp av stavar och livlina. Det kalla vattnet hade nått oss till magen så vi stannade ett par timmar för att torka de våta kläderna i solen.

Vi fortsatte i fin terräng och vackert väder uppför Vuoinesaratj genom ett pass, där snön låg kvar och plötsligt öppnade sig den mest storslagna utsikt över dalen, där Perikluopal flyter fram mellan småsjöar på dalbotten och Perikpakte reser sina imponerande branter på andra sidan. Först satt vi tysta en lång stund och bara tittade på det hela, sedan kom vi överens om,

Packningen känns tung ibland och då måste man vila.

att enbart detta var värt resan hitupp. Vi fortsatte längs dalen högt upp på fjällsidan för att få behålla denna utsikt så länge som möjligt.

På stranden av Perikjaure stod ett stort ryggstält. När vi skulle passera detta kom två engelsmän ut och berättade att de flugit dit några dagar tidigare och utgjorde en expedition, som skulle undersöka Mikkaglaciären uppe i sarekmassivet. Vid halv ett-tiden på natten kom vi till Palaslätten, där vi stannade två dagar.

Här gjorde vi små utflykter utan packning och bekantade oss med fjälllabben, ängspioplärkan och en del andra fåglar. Fjällamlarna sprang ständigt runt våra fötter och visade genom ilskna pip, att vi inte var önskvärda i trakten. Vi låtsades ej förstå deras språk och fortsatte att studera den vackra omgivningen, som också bestod av flera blomarter, de flesta mycket små, men med underbara färger. Vi var fram till mynningen av Pastavagge för att orientera oss litet om vi skulle komma hit genom denna dal en annan gång.

Från södra delen av Pelaslätten kunde vi se flera kilometer av Rapadalen med sin yppiga grönska och den slingrande Rapaälven vars vatten på många ställen uppdelas i flera fåror genom slambankar.

Tyvärr blev de omgivande fjällen inte fotograferade den här gången. Första dagen vandrade molniskuggor över fjällsidorna, så vi tänkte vänta till nästa dag för att få riktigt bra bilder, men då gick molnen lågt och det blev allt tätare mellan regnskurarna.

Vi lämnade Pelaslätten i sällskap med ett ihållande regn och passerade Smailajokk på en bro, som lagts över en smal ravin. Genom den en och en halv mil långa Ruotesvagge hade vi fortfarande troget sällskap av regnet

Kylbring på prisresa

En som i år inte behövde fundera på vart han skulle ta vägen på semester var ingenjör Gösta Kylbring vid CVA. Den saken blev bestämd i och med att han i 1959 års riksomfattande förslagspristävling lade beslag på andra pris — en resa till Tyskland med ca tio dagars vistelse där i och för studiebesök och 2.500 kr i kontanta medel. Tillsammans med sin fru begav han sig i slutet av juni ut på kontinenten med Hannover som första mål. Semestertrippen varade en hel månad, varav första tiden ägnades åt givande studiebesök vid olika tyska industrier.

Bergtrollet är naturligtvis nyfiket på de intryck och erfarenheter, som resan gett och Gösta Kylbring har en hel del att berätta. Överallt blev man mycket väl mottagen, och ofta var de av världarna uppgjorda dagsprogrammen så späckade, att det hela blev en aning ansträngande. — Det visade sig välbetänt med de följande veckornas avkoppling i underbar alpnatur.

och det var så "långt i tak", så där vet vi knappast hur det ser ut. En hel del renar mötte vi emellertid och en örn lättade majestätiskt från slutningen framför oss och sökte en lugnare omgivning på motsatta dalsidan. När vi gått två mil lättade regnet något och vi tyckte det var dags att slå läger för att torka kläderna, som inte blivit torrare av senaste vadet över Smailajokks övre lopp. Men den dagen var inte vädrets makter på vår sida, ty en mycket kraftig blåst sökte envist hindra oss att fästa tältet vid marken. Med hjälp av stenar och diverse knep avgick vi dock med seger och firade snart triumfen med massor av varm buljong.

I vackert väder fortsatte vi nästa dag via Kisoriskåtan till Akkas sydsida, där vi fann en bra lägerplats invid en jökelsäck.

Under natten började åter regnet och fortsatte sedan utan uppehåll både på följande dag och natt, men morgonen därpå lättade det och vi gav oss iväg för att avverka den sista milen fram till Akkastugan, som vi nådde vid tretiden. Kl. 5 kom båten som tog oss över Akkajaure till Ritsemjokk för övernattnig. Nästa morgon började sedan en 13 timmars sjöresa nedför hela den vackra sjöfallsleden till Luspebyrgan.

Efter tio dygn under primitiva förhållanden tyckte vi det var mycket komfortabelt att få bo i bilen igen. Men innan vi åkt tjugo mil söderut, hade vi redan börjat prata om nästa års FJÄLLESEMESTER.

GB — RÅ.

Första studiebesöket gjordes hos Rosenkrantz & Dropp i Hannover, en fabrik, som klarat sig nästan "helskinad" undan krigets förödelse, trots att den ligger i stadens centrum. Företagets lokaler var gamla och likaså maskinparken, men vad som imponerade var de låga priser, man kunde hålla på produkterna. Bl. a. tillverkades ventiler av de mest skiftande slag och mätinstrument.

Övriga anläggningar, som besågs, var samtliga nybyggda och hypermoderna. F:a Schoppe & Faesers fabrik i staden Minden i Westfalen var helt nyuppförd åren 1951—53. Besöket där inledes med en utförlig orientering om de olika tillverkningsobjekten. Denna gavs i företagets egen lektionssal, utrustad med uppskurna instrumentmodeller, planscher och ljusbilder m. m. för demonstrationsändamål. Sedan följde en ca fyra timmars rundvandring i fabriken, varvid största intresset ägnades åt fabrikationen av skrivare och regleringsventiler.

Från Minden gick färden vidare till Frankfurt am Main för studium av Hartman & Brauns skrivande och direktvisande instrument. Ifrågasvarande företag sysselsätter ca 3000 personer. Nästa anhalt blev Stuttgart, där makarna Kylbring råkade ut för malören att komma en timme för sent till F:a Herion Werke, som de där skulle göra studiebesök hos. Efter en halvtimmars spårvagnsresa för att komma till angiven adress visade det sig, att där inte fanns någon fabrik, vilket man fann högst besynnerligt. Med hjälp av en taxichaufför lyckades man dock reda upp begreppen. Det befanns att inte mindre än fyra gator i staden hade samma namn. Trots förseningen togs arbogaparet emot på bästa sätt, när de äntligen hittade rätt på fabriken, som är en av Europas största tillverkare av magnetventiler. Inom parentes kan nämnas att hälften av de anställda här utgjordes av kvinnlig arbetskraft. Efter kriget hade Tyskland stora problem med att erhålla manlig arbetskraft, vilket resulterade i att en mycket stor procent kvinnor numera förvärvsarbetar.

Sista studiebesöket gjordes hos Rode & Schwartz i München. Denna firma tillverkar mätutrustningar samt sändare och mottagare för hög frekvens.

Gösta Kylbring berättar, att han fick det intrycket, att man satsar hårt på lärlingsutbildningen i Tyskland. Överhuvudtaget läggs stor vikt vid yrkesutbildning och mycket grundlig teoretisk utbildning. Under sina studiebesök kom han i kontakt med en hel del nyheter

En svensk tiger

Flera av våra anställda har sina arbetsplatser "någonstans i Sverige" ofta långt borta från familj och kamrater i Arboga. De har ansvarsfulla och ofta hårt sekretessbetonade arbetsuppgifter. För dem gäller devisen från krigstiden "En Svensk Tiger" i större utsträckning än för många av oss andra. Det har blivit en vana för dessa CVA-are att ständigt vara på sin vakt och ha både ögon och öron i full beredskap. De har tillägnat sig en känsla för säkerhetstjänsten, som länder både dem själva och CVA till heder.

Vid ett uppdrag någonstans vid Sveriges långa kustgräns besökte en av "de våra" en affär för att fylla på "fälskafferiet". Det var många personer där, både ortsbor och främlingar av samtalen att döma. Vår man fäste sig inte så mycket över detta. Han lyssnade förstrött och tankarna var måhända hos maka och barn i Arboga. Men, med ens skärper han sig — vad hörde han? En man berättade högt och tydligt om att "i det berget ligger en stor fartygstunnel". Det visste denne berättare mycket väl, för han hade jobbat där för marinen. Det var intressant för affärsbesökarna att få veta detta. Det var tydligen en *hemlighet* som de inte hört talas om förut.

Vår iakttagare reagerade hårt och däri gjorde han rätt.

GT

på olika områden, bl. a. vad som gäller provningsutrustningar. En del saker kan säkert med fördel introduceras vid CVA — möjligen att det i vissa fall behövs någon liten ändring först.

Som sagt, studiebesöken var synnerligen intressanta och gav god inblick i arbetsförhållanden m. m. i de tyska fabrikerna, men många oförglömliga intryck samlades även under den senare delen av utlandsvistelsen. En upplevelse var det exempelvis att åka postbuss över Alperna, och att idka badliv vid de idylliska Kerntensjöarna i Österrike var heller inte så dumt, i synnerhet som man hade tur med vädret. Vi gissar, att paret Kylbring har många angeläma minnen från sin resa att plocka fram under mörka höst- och vinterkvällar.

GRy

"De sju systrarnas fall"

knockade västmanlänningar

CVA-are på bilsemester i Norge

Att berätta om en semester i sol är för oss ett stort nöje. En och annan regnskur är väl inget att gnälla över, då andra har haft regn i massor. Vår semesterresa gick till Norge, via Oslo, Gudbrandsdalen, en avstickare till Geiranger och vidare upp till Trondheim.

Vi packade vår bil och gav oss iväg mot Oslo tisdagen den 5 juli. Redan kl. 05.00 stod vi startklara hemma på gatan. Färden gick via Örebro till Karlstad, där vi tog en stunds paus, för att få ett mål mat. Frampå kvällen var vi framme vid Bogstads campingplats, en idyllisk och välordnad campingplats i utkanten av Oslo.

Andra dagen vaknade vi av att solen gassade på tältduken. Ingen idé att dra sig! Nej, på med kaffepannan. Efter att ha ätit några rejäla limpsmörgåsar var vi rustade för en rundtur i Norges huvudstad.

Att beskåda utsikten över Oslo från Holmenkollen i strålende sol var en upplevelse att minnas. Men inte skulle jag vilja spanna på mig ett par skidor och ge mig iväg utför denna branta backe.

Vigelandsanläggningen och Frognerparken i hjärtat av Oslo var inte mycket sämre. Denna anläggning rymmer cirka 150 skulpturer inramade av rosor, gröna gräsmattor och mycken annan blomsterprakt. Hela anläggningen är ca 30 hektar.

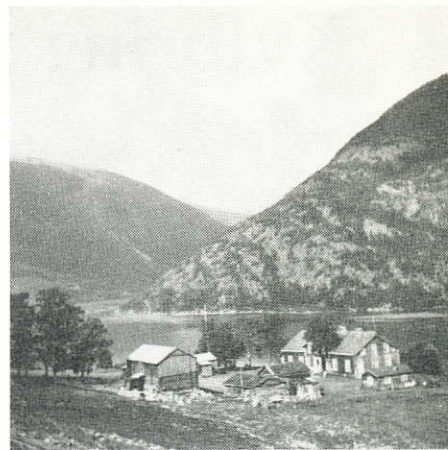
Vår tredje dag startar vi glada i hågen västerut mot Drammen för att fortsätta mot Hardangervidda, men ju närmare vi kom Drammen ju tätare tornade molnen upp sig ovanför bergstopparna. I Drammen regnade det. En stunds överläggning och vi beslöt att vända åter till Oslo och bege oss norröver i stället. Färden gick via Minnesund längs sjön Mjösas stränder upp till Hamar. Vi slog den kvällen upp vårt tält vid Mjösas strand i Hamar och en vackrare tältplats kan man knappast tänka sig. Sjön, som låg spegelblank, en hjulångare, som hemtrevligt stånkade fram över sjön, solen, som sakta sänkte sig borta vid horisonten.

Fredag morgon fortsätter vi mot Lillehammer och är snart inne i Gudbrandsdalen och dess mjuka natur. Förresten är vi i Norges bördigaste jordbruksdistrikt. Underligt tycker vi, som jämför med Mälardalen och dess stora gården. Vägen slingrar sig längs Lågens gröna vatten och på de skogsbeklädda bergssluttningarna kan man här och där se

små åkerlappar med hus och ladugårdar långt upp på höjderna. Efter att hela dagen ha åkt i sådan här underbar natur kommer vi fram till dagens etappmål Otta, ett litet samhälle efter riksväg 50. Vi går tidigt till vila den kvällen för att vara utvilade till morgondagen då resans höjdpunkt kommer. Vi skall göra en tur ut till Geirangerfjorden och vidare till Andalsnäs.

Utvilade och glada, men kanske lite nervösa för de väntande serpentinslingorna, vred föraren om startnyckeln på vår bil och iväg bar det. Riksväg 50 lämnade vi nu åt sitt öde och började vår klättring över Jounheimens fjällmassiv på en smal och krokig väg i en vild och ödlig natur. Höga toppar med snö började skymta runt omkring oss. Naturen blev kargare och vildare. Uppe på själva kalfjället fanns endast en och annan sportstuga. På vägen upp fick vi förresten nöjet att bekanta oss med cirka 100–150 getter, som till stor del hade tagit vägen i anspråk som viloplats. Det får man nu inte förvåna sig över då man på den norska landsbygden och kanske främst i fjälltrakterna har för vana att låta husdjuren springa fritt. När vi så småningom lyckades komma förbi getterna hade vi inte långt till Geiranger. Vi närmade oss Dalsnibbans snötäckt topp som ligger ca 1500 m över havet. Vid Djupvasshytta rundade vägen Dalsnibba och slingrade sig i serpentiner neröver, med tidvis skarpa men rymliga kurvor, med ett fall på 1:12 klättrade vi nedåt. Denna väg är ett mästerverk av norska vägingenjörer. Att komma ned från 1000 m höjd till havsnivå på ett så enastående sätt kan ej med ord beskrivas. Utsikten nedöver Geirangerfjorden var oerhört praktfull.

Nere i Geiranger kör vi ombord på en färja, som skall föra oss till Valldal, där vi sedan skall fortsätta landsvägen till Andalsnäs. Utefter fjorden var det mycket att beskåda, som fick oss västmanlänningar att hisna. Bergväggarna reste sig brant flera hundra meter på bägge sidor om fjorden. Vi fick se "Prediksstolen" en märklig formation i bergväggen. Vidare njöt vi av utsikten över "de sju systrarnas fall" och flera andra vattenfall, som vilt störtade sig ned från fjällmassiven och ned i fjorden. Längre fram låg Knivsflågårdarna. Husen var belägna ända fram på fjällkanten, som stupade lodrätt ned mot fjorden. Nu bodde ingen där, men ända

tills för en mansålder sedan levde människorna där. Deras enda förbindelse med omvärlden var fjorden. De fick köpa djuren som små och hissa upp dem i rep. Småbarnen fick de binda vid knuten så de ej skulle störta ned i fjordens djup.

Fyra timmar tog färjeturen, så vi hann bli nöjda på denna vilda natur, där inte ens solen lyckades tränga sig ned på grund av de höga fjällmassiven. Väl framme i Valldal fortsatte vi mot denna dags mål Andalsnäs. Nu upplevde vi åter en resa nedför en bergvägg. För att komma från högfjället och ned till Andalsnäs måste vi klättra nedför "Trollstigen", ett fall på 1:12 igen. Trollstigen var mycket imponerande, då den slingrar sig nedför på en lodrät bergvägg med höga toppar runt omkring. En topp på 1760 m, en på 1539 m och många flera.

Det var lite kusligt att bege sig nedför. Mörkt och ödligt var det så nog gör det skäl för benämningen "Trollstigen". Stup på flera hundra meter på sidan av bilen blev vi snart vana vid, men vägen var väl iordningställd med betongkanter på 60–70 cm.

När vi den kvällen hade slagit läger var vi många upplevelser rikare, men rätt så uttröttade.

Söndag morgon var det dags för oss att lämna fjordarna och åter styra inåt landet. Vi färdades nu genom Romsdalen mot Dombås, där vi åter skulle träffa riksväg 50. Denna dal var mycket mörk och kuslig. Endast några få gårdar, karg natur med många vattenfall, men ävenså här massor med får och getter längs vägkanterna. Denna dag lämnade vi Jotunheimens fjällmassiv, men kom i stället över Dovrefjället, ett annat av Norges stora fjällmassiv. På Dovrefjället var det mulet, kallt och blåsig, så vi ökade farten lite för att komma till varmare trakter igen. Det blev många mils körning den dagen. Vi var både hungriga, trötta på fjällnatur och ganska griniga lite till mans, när vi på eftermiddagen kom till Trondheim.

Efter att ha slagit upp tälten vid

Som Genèveeskoleelev

Bergtrollet har bett mig att skriva ned några rader om vad jag varit med om och studerat under min 2-månersvistelse på Nordiska Folkhögskolan i Genève. Det är en lång historia, och materialet skall nog räcka till att fylla hela Bergtrollet, eller åtminstone till en Trollunge, men jag vore då rädd att ingen läste det.

Vi var 37 förhoppningsfulla elever från de nordiska länderna, som strålade samman vid Nordiska Sjömansförbundets skola i Leangkollen, 3,5 mil söder om Oslo. Vistelsen där var av förberedande art, och vi hade många skickliga föreläsare, som gav oss en inblick i vissa internationella organisationers arbetsuppgifter. Huvudvikten var lagd vid FN, ILO, WHO och Unescos arbetsområden. Även de nordiska problemen hade en starkt framskjutet plats på kursprogrammet. Trots att släktskapet är nära mellan norrmän, danskar, finnar och svenskar, så fann vi, att det var många ord, som har en helt annan betydelse i grannlandet

än det har i det egna landet. Därför uppstod det en del språkliga "vanskligheter" i början, men ju mer vi umgicks, desto bättre lärde vi att förstå varandra. Skolans ordförande, utrikesminister Halvard Lange, Norge, var den som hälsade oss välkomna och önskade oss lycka till med studierna. Han höll därefter ett utrikespolitiskt föredrag, som blev mycket uppskattat av oss, eftersom Norge just då var i blickpunkten för det över Ryssland nedskjutna U-2 planet.

En av föreläsarna, som vann stor uppskattning, var vår ambassadör Rolf Edberg, som talade om kulturkontakterna i Norden. Han pekade på många brister i dessa kontakter och uppmanade oss att propagagera för det kulturella utbytet länderna emellan.

Under de 14 dagar vi var på Leangkollen gjorde vi en del besök i Oslo på rådhuset och stortinget (motsvarigheten till vår riksdag). På det senare stället var det stortingspresidenten Nils Langhelle, som orienterade oss om det politiska livet i Norge.

Ja, det är mycket mera, som borde sägas om tiden på Leangkollen, men jag får göra en snabb förflyttning ner till Geneve och Gex.

Resan företogs med båt, tåg och buss. Uppehållet i Geneve, eller rättare sagt Gex — vi bodde nämligen i denna lilla franska stad 1,5 mil från Geneve — var både på gott och ont. Till det goda bör nämnas ortens storlek, mindre möjligheter till nöjesliv och därmed mindre utgifter för reskassan samt kontakterna med befolkningen i denna landsortsstad på 4.000 invånare. Till det onda räknar jag för studier olämpliga lokaler, eftersom vi bodde på ett hotell.

Läget var fantastiskt, Gex ligger nämligen på södra sidan av Jurabergen med en härlig utsikt över sjön Lac Lemman och Geneve, och ytterligare längre söderut reser sig Alperna, och vid klar sikt avtecknar sig Mont Blanc med sin snöiga hjässa emot himlen. Vädret var mestadels strålende, men när det regnade, så regnade det ordentligt. Staden Gex somnade kl. 21, utom eleverna i Genève-skolan, och den första veckan där vaknade vi kl. 4 på morgonen, då hundratals kor varje dag vallades genom stadens trånga gator till fåbodarna uppe på Jurabergen. Även de mest svårväckta personer hade vaknat av det liv, som dessa kor förde, eftersom samtliga hade var sin bjällra av anseelig dimension om halsen. Nåja, efter en vecka var alla kor uppe på plats, och vår morgonsömn räddad.

Vi företog varje dag en resa in till

NF-palatset i Geneve, där vi åhörde den Internationella Arbetsorganisationens (ILO) arbetskonferens, som pågick under den tid vi vistades i dessa trakter. De första dagarna i detta stora palats var mycket förvirrande, massor med salar och tjänsterum, 400 delegater från 82 medlemsländer och deras experter, som var lika många, och vidare alla de tjänstemän och sköna tjänstekvinnor, som arbetade där, men vi acklimatiserade oss ganska snabbt och rörde oss sedan lika säkert som alla de andra. Konferensen som sådan följde vi från åhörarläktarna genom simultantolkning till tyska eller engelska, ibland också till något av de nordiska språken. Här är det på sin plats att nämna en del om vad ILO är.

I ILO:s konstitution står att "universell och varaktig fred kan endast uppnås, om den är grundad på social rättfärdighet". ILO bildades år 1919. Mitt under kriget år 1944 stadfäste den Internationella Arbetskonferensen i Philadelphia på nytt ILO:s tro på fred. Arbetarnas, arbetsgivarnas och regeringarnas representanter slog där fast en deklaration: Arbete är inte en handelsvara; fattigdom — var den än är — betyder en fara för hela världens välstånd; yttrande- och organisationsfrihet är nödvändig för all framgång. Med detta som riktmärke arbetar tjänstemän och experter från 60-talet länder.

Man forskar, ställer teknisk hjälp till de underutvecklade ländernas förfogande, gör undersökningar och sprider genom sin publikationsavdelning litteratur och erfarenheter till de länder, som behöver dess hjälp. Vi från Norden har nog inte så mycket att få av ILO:s erfarenheter, men vi har desto mera att ge av vår erfarenhet inom arbetslivet. Närmare hundratalet tjänstemän, som arbetar där, är från Norden och detta är väl bevis nog för påståendet.

På kvällen fick vi besök av delegater från olika länder, som talade om sina hemlandsproblem. Vidare hade vi möjlighet att ställa frågor till dem om speciella problem, som de kunde svara på. Bland de mest intressanta var en indier, Mr. Ambaka. Han redogjorde för de kolossala problem, som finns i Indien, och vi var mycket tacksamma för all den tid han ställde till vårt förfogande. Andra länders representanter, som vi fick tillfälle att lyssna till, var bl. a. från Ghana, Egypten, Argentina, Jugoslavien, Ceylon och så naturligtvis en hel del européer.

Vi märkte en del motsättningar på konferensen och mycket tid upptogs av saker, som borde behandlats i FN och andra organ i stället för på ILO.

Den rapport, som generaldirektören för ILO hade utarbetat, behandlade

Trondheims campingplats, som förresten låg i nära anslutning till en travbana, och fått oss ett mål mat var vi åter pigga och upplagda för nya äventyr. Vi klädde om och gick på trav för det kändes ganska skönt att åter vara i mera tätt bebyggda trakter.

Måndagen var en vilodag för oss. Den tillbringade vi i gassande sol på campingplatsen.

En vecka hade nu gått sedan vi åkte in i Norge, så på tisdagen packade vi och startade mot Storlien. Solen sken och det var ett enastående väder ända fram emot gränsen, men då var det slut med solsken och varma vindar. Den dagen passerade vi Åre i regn och slog senare läger i ett soligt, men regnvätt Östersund, närmare bestämt på Frösön ute i Storsjön.

Onsdagen kom med lite bättre väder, men något ihållande solsken som vi var vana vid från den norska sidan blev det ej. Söderhamn blev den nattens vilostad.

Väl utvilade packades bilen för sista gången denna semester och färden gick nu längs välbekanta vägar hem till Arboga. Väl hemma igen utan några missöden med många filmrullar oframkalade och många vackra vyer rikare somnade vi den kvällen.

Vi rekommenderar en semestertur i Norge. Det är en upplevelse. Trevliga människor, vackra vyer, ödslig, vild fjällnatur, välordnade campingplatser — vad kan man mera begära av en semesteresresa.

BMT/Gus

Flaggan i topp för Gunnar

Vid Frivilliga Skytterörelsens 100-årsjubileumsskyttetävlingar i Stockholm den 30/6—3/7 1960 gjorde en av CVA-UHF Skytteklubbs representanter en alldeles utomordentlig insats. Den som svarade för bravaden var Gunnar Tallqvist. Han var trots miserabelt väder i gott slag och har en underlig förmåga att samla sig, när det verkligen gäller. Tävligen — eller tävlingarna, som man kanske skulle säga, var uppdelade i olika program. I en tävling kallad svensk huvudskjutning, som består av en precisionsserie och en tillämpningsserie, sköt Tallqvist 78 poäng — 2 poäng före närmaste man — och utgick som segrare, vilket inte vill säga så litet bland omkring 1.000 skyttar i klassen yngre veteran. En finfin prestation.

I en annan tävling, där det skjuts 5

”Ungdom och arbete”. Diskussionen om denna varade i 14 dagar, och det säger ju, att inte endast vi i Sverige har ungdomsproblem, utan de finns över hela världen. Naturligtvis skiljer sig problemen i de underutvecklade länderna från problemen i de länder, som har en hög levnadsstandard.

Intrycket av våra samtal med delegater från de underutvecklade länderna var ganska nedslående. I korta ordalag vill jag uttrycka det så, att efterhand som de rika länderna blir ännu rikare, så blir de fattiga länderna ännu fattigare. Detta är väl närmast beroende på den snabba befolkningsökningen som sker i de redan förut fattiga länderna.

Vi fick även en god inblick i Världshälsoorganisationens (WHO) framgångsrika arbete med att bekämpa de stora sjukdomarna. Man fick ibland den känslan att vad är det för mening att utrota sjukdomar i de underutvecklade länderna, det innebär ju endast att ännu fler människor får lida nöd på annat sätt. Det är ju här vi måste göra klart för oss som är så lyckligt lottade, att vi blivit födda i ett land som vårt, att det är vår plikt som goda demokrater och vänner till alla människor, att arbeta vidare med de internationella organen för att så fort som möjligt nå fram till lösningar som blir lyckobringande för dessa arma människor. Den nu avslutade LO-TCO hjälpen har väl bevisat att vårt folk är mycket förstående för dessa problem.

Efter drygt 3 veckors uppehåll i Gex åkte vi med buss genom stora områden

Vandringspriset till CVM

Ett 70-tal IFFA-iter embarkerade lördagen den 20 augusti två bussar och ett antal personbilar för färd till Linköping, där det skulle tävlas om generalmajor Jacobssons vandringspris. Frågan var om man denna gång skulle kunna sätta en liten käpp i hjulet för de segerförföljda CVM-arna. Detta

skott liggande, 5 skott knästående och 5 skott i stående, misslyckades Tallqvist något i lättaste ställningen — liggande — men fick ändå 123 poäng, som gav honom en hedrande 14-plats. Denna tävling sköts mot 10-ringad tavla.

I fältskjutningen, som av många be-teknades som svår i överkant — segraren i klassen fick 24 träff av 30 möjliga — fick Tallqvist 23 träff och därigenom en fin 4:e placering.

Tallqvist gjorde en genomgående fin skjutning och skulle man räkna tillsammans platssiffrorna, skulle det förvåna om han inte blev bäste man bland alla deltagarna — drygt 5.000 skyttar. Grattis Tallqvist!

H. H.

av södra Frankrike för att efter en vecka komma till Strassburg och där följa de inre 6:s förhandlingar om deras frihetsområde. Förhandlingen var mycket intressant men även skrämmande, vilket jag dock inte vill gå närmare in på här.

Unesco i Paris var en tid därefter vårt studiemål, där fick vi en ingående information om dess verksamhet på det kulturella området. Vi fick bl. a. en föreläsning om de ovärderliga kulturvärden som går till spillo i Egypten när Assuandammen blir klar. Man arbetar febrilt med fotografering, utgrävning och tillvaratagande av konstskatter, som kan förflyttas till en säkrare plats än Assuan-dammens botten.

Efter en lugn vecka på Hjalmar Brantinginstitutet i La Breviere 7 mil från Paris i Compiègneskogen var det så dags att åka tillbaks till Paris för några dagars ”turistbesök” i Versailles och de andra kända platserna i och runtom Paris. Den 14 juli, Frankrikes nationaldag, var vår sista dag där och att vi livligt deltog och såg så mycket som möjligt av denna folkfest förstär nog alla.

Ett par dagar senare var det 37 sorgsna Geneveskolelever som tog avsked av varandra på Köpenhamns Centralstation. När man varit tillsammans över 2 månader så känns det väldigt svårt vid avskedet. Men allting går över och vem vet, kanske vi någon gång träffas igen, inte alla, men en här och en där.

Olle Göransson.

gick nu emellertid inte. IFFA fick nöja sig med en andraplacing. CVM tog hem tävlingarna och därmed vpr för alltid med sina 31 poäng före IFFA:s 28 och CVV:s 18. Före tävlingarna, som tog sin början vid 14-tiden på lördagen, pålyste tävlingsledningen en tyst minut för att hedra generalmajor Jacobssons minne.

Bridge- och schacktävlingarna var förlagda till elevhemmet, bordtennis och badminton spelades i Linköpings flotta sporthall och för fotbollen samt allmän idrotten hade man tagit Hellgrensvallen i anspråk. Skyttarna höll till på F 3:s banor och tävlingen i varpa avgjordes utanför CVM:s mäss. Vädret var hyggligt, men kanske en aning blåsig, vilket gjorde att speciellt skyttarna hade det litet besvärligt. Tråkigt nog var inte IFFA representerad i tennis, på grund av att de uttagna spelarna ådragit sig skador i sista minuten. Detta gjorde att IFFA kanske gick miste om några tennispoäng.

Arbogalaget var förvånansvärt jämt och det var ingen som stod skyhögt över de andra. Som en kuriositet kan nämnas att Oskar Söderström vann sin schackmatch i tre drag. — Det tog en lång stund för motspelaren att fatta att han var utslagen. I mästerskapstävlingarna i gevärsskytte låg IFFA:s Gunnar Tallqvist, Herbert Kåberg, Bror Karlsson och Jack Leth mycket bra till och före ställningsskjutningarna var det frågan om vem av dem, som skulle vinna tävlingen. Ödet ville dock annorlunda. Det blev Sydnerth från CVM, som lyckades armbåga sig fram till första plats. IFFA bärgade dock segern i allmänna idrotten. Trots oträning vann Gunnar Lövgren både 100 och 400-metersloppen. Försökstävlingarna i varpa visade att denna sportgren lämpar sig väl för korpidrotten. Prisutdelningen förrättades av CVM:s styresman Sture Edvardsson.

Litet extra högtid över det hela blev det genom att CVM:s idrottsförening passade på att fira sin 25-åriga tillvaro i samband med tävlingarna. På lördagskvällen var det jubileumssamkväm med utdelning av medalj- och förtjänsttecken. Ett 100-tal personer deltog i festen. Utöver lekamlig spis bjöds det på trevlig underhållning och bl. a. tog sångerskan Ann-Marie Kyndel publiken med storm. IFFA hade nöjet att kunna uppvakta den jubilerande föreningen med en del gåvor avsedda som tävlingspriser. Avdelningsvis talade styresman Edvardsson, som själv en gång tillsammans med vår styresman O. Dahlin var med och bildade CVM:s idrottsförening. Hans intresse för föreningen har inte avtagit med åren och denna form av tävlingar verkstäderna emellan ansåg han vara av stort värde.

Tanken är väl också den att tävling-

Inger Kühne – fin idrottsflicka

Hur många är det som känner till att IFFA har en damsektion? Det förefaller som om det tyvärr bara vore ett fåtal, och en liten påminnelse om att den existerar torde vara på sin plats. Nog vet vi, att det håller på att bli höst med ty åtföljande olustkänslor, som gör att man helst skulle vilja gå i ide och vakna först när vårsolen sticker en i ögonen, men eftersom man nu måste "hänga med", så varför inte försöka göra det bästa möjliga av tillvaron och hålla livsandarna vid liv även om stormen viner i knutarna. Hjälps med detta kan även Flygets "spinnside" få genom att ta kontakt med IFFA-ledningen.

Med massor av goda idéer och uppslag för såväl sommar- som vintersport återvände för en tid sedan damsektionens ledarinna Inger Kühne från Bosön, där hon deltagit i en veckolång kurs för ledare i motionsidrott. Hon hoppas nu få användning för inhämtade lärdomar och att denna höst ska ge sektionen vind i seglen. Vi flickor bör på allvar göra en uppyrkning för att i någon mån kunna hävda oss i idrotts-sammanhang, på det att "manfolken" icke må pösa över och bli alltför övermäktiga. Ganska snart torde vi också finna, att sportandet inte bara är stärkande för fysiken utan även för kamrataranden.

Bergtrollet har bett Inger Kühne berättas litet om Bosö-kursen, som hon fann synnerligen givande. Egentligen var det två olika kurser, som pågick samtidigt, en i företagsgymnastik och en i alla motionsidrotter. Totalt var det 160 deltagare, de flesta från skilda delar av vårt land, men det var även en del inbjudna representanter från grannländerna Norge, Finland och Danmark. Inger Kühne var med i motionsidrottskursen, där det redan från början blev en uppdelning i fyra olika huvudgrupper. Deltagarna i första gruppen hade fotboll, handboll och korp-hoppning på sitt program, andra gruppen friluftsliv, orientering och familjepromenader, tredje bordtennis, volleyboll och badminton och den fjärde friidrott, simning och varpa. För min del valde jag den andra gruppen säger Inger, men jag fick även möjlighet att göra gästspel i de övriga grupperna. Eftersom jag ju kan en del om orientering förut, så passade jag på att byta

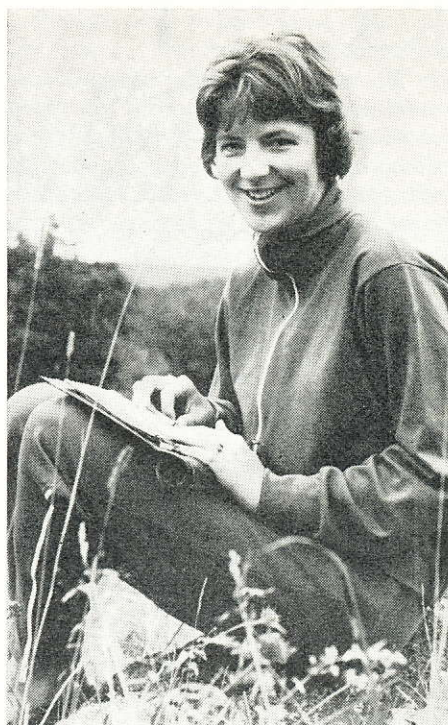
arna skall fortsätta men det fattas bara en välvillig donator till ett nytt vandringspris. IFFA skulle gärna se att man fick med några fler aktiva kämpar även inom de yngre årskullarna.

ut lektionerna i denna gren mot handboll, volleyboll m. m.

Första kvällen var det den inom skid- och friluftskretsar välkända Gösta From, som svarade för programmet med filmföreläsning och prat om friluftsliv innan det var dags för samling kring lägerbålet i strandkanten. Bosön är ett paradiset för friluftsfolk och där finns möjligheter till utövande av praktiskt taget all slags idrott.

Dagarna togs väl tillvara. Längre än till kl. 6 fick man inte ligga och dra sig om morgnarna och sedan man friskat upp sig med morgonmotion och gymnastik följde några timmars föreläsningar. Eftermiddagarna ägnades åt praktiska övningar och på kvällarna var det återigen föreläsning samt grupparbete. Några tävlingar hann man också med inom de olika grupperna och det kan nämnas att av de fyra orienteringstävlingar, som hölls, vann Inger Kühne tre. För en anslående final på veckan svarade en festkommitté, som tillsatts redan första kvällen och som bland deltagarna lyckats plocka fram verkliga fina förmågor till sitt underhållningsprogram.

I början av augusti var Inger Kühne också med på en ungdomsledarkurs i kilsbergen, där friluftsgården Stenbäcken hade valts till lägerplats. Under de tre dagar kursen pågick var det mest frågan om träning och tävling och ett 30-tal deltagare hade mött upp från olika orienteringsklubbar i Västmanland. Även denna kurs var lärorik och Inger Kühne är sålunda "vältrimmad" för sin ledaruppgift i IFFA:s damsektion. Först har man nu för avsikt att

Idrott skapar glädje
Foto: Sturebild.

försöka "skrapa ihop" ett handbolls-lag med sikte på att så småningom kunna ställa upp i ädel kamp med flickor vid de övriga centrala verkstäderna, men även många andra smakrikningar på sportens område hoppas man kunna tillfredsställa. Kastas bara önskemålen fram, så lovar IFFA-ledningen att göra det bästa för att få igång verksamhet inom olika sportgrenar.

GRy.

KVARTSKRISTALLER

Styrkristaller

för radio — sändare och mottagare

FREKVENSOMRÅDEN:

Grundtonskristaller 1 — 16 MHz

Övertonskristaller 15 — 80 MHz

tillverkas av

SVENSKA ELEKTROINSTRUMENT

Gubbkärrsbacken 11

Bromma

STOCKHOLM

Tel. Stockholm 37 47 40

KAFFE I

- PANNA

- TERMOS

- AUTOMAT

För några år sedan var jag en helt vanlig människa. Helt vanlig, är kanske en överdrift att påstå, nåväl — det är lite annorlunda idag.

För några år sedan drack jag kaffe ungefär lika ofta som kolingen badade. En gång om året antingen det behövdes eller ej.

För några år sedan hade jag personligen absolut inget inflytande på vår kaffeimport. Brasilien fick vara vad det ville för mig. Ett land med duktiga fotbollsspelare och ett land som jag kunde återfinna på kartan med välvilligt bistånd av skolpliktiga barn.

För några år sedan kom jag till CVA och nu är mina och Brasiliens affärer intimt förbundna.

Det började helt oskyldigt med att man vid bestämda tider under arbetsdagen kunde märka dofter i lokaler, dofter som inte härrörde från svetslågor eller sprutboxar. Det luktade kaffe. Senare började man upptäcka väl dolda kaffekokningsanordningar alltifrån vanliga hederliga (i det här fallet visade de sig vara i högsta grad ohederliga?) kaffepannor till snillrikt konstruerade filteringsanordningar.

Tiden gick och man blev så att säga tjänis med invånarna i de olika skrubarna. Man blev bjuden. Visst ryggade man tillbaka i början och började yra om folkhälsa då man inviterades på en enkel kopp, när den enkla koppen var lika indrucken som en väl inrökt pipa är inrökt. Forskare skulle kunnat tala om gevaliaåldern, luxusåldern, löfberslila åldern och cirkelkaffeåldern genom att undersöka avlagringarna. Så icke jag. Jag började att hemfalla. Uppsökte med förkärlek kaffegivmilda kontorslokaler vid tio- och tre-tiden. Icke så att produktionen avstannade på grund av ovidkommande ilmarscher till coffeinnästen. En viss planering av dagens tekniska konferenser gjordes dock.

Man hade blivit lindrigt kaffeskadad och man började att nämnas med aktning i kretsar som sysslade med kaffe-handel.

Detta att alltid snika sig till fika var i längden ohållbart. Gamla vänner började tala om stora hushållsräkningar. En del typer kunde till och med låta framskymta, hör du du, jag kommer upp till dej vid kaffedags. Thermosköpet blev ett faktum.

Thermosåldern blev en hemsökelsens tid för portföljer, för innerfickor, ja till och med för hattar. Det är inte

få gånger, som man lindrigt sagt med oro har betraktat sin portfölj varligt placerad på bagagehyllan i bussen, den portfölj som under framresan betedde sig som en inte rumsren rastax. Det mod som föreskrev uppvikta hattbrätten har räddat mig från omedelbar chikan.

Sen kom epoken med centralt efter vederbörligt se-genom-fingrarna-tillstånd kokande av kaffe. Med detta följde tårtor. Tårtor hade man associerat med stilla högtidsdagar i hemmet. Nu välldede det in tårtor. Det fanns inte en anledning till tårtätning som förbisågs. I bland gick det dock flera dar utan tårta. Vad gjorde man? Man konstruerade en anledning till tårtätning. De lät så här: Pojkar nu ä de fyra dar sen vi fick tårta, det måste firas. Oskar åker ner på lunchen och hämtar.

Under tårttiden kunde det gå veckor under vilka man inte kunde sitta annat än som passiv betraktare vid sitt eget middagsbord.

Farsan har raktvål i mungipan, sa ungarna. De va tårtkräm!

Magläkarna står sörjande, men verkstadsordern med besked om förbud för kokning av kaffe åsadkom dock en lindring, ack så kortvarig i eländet. Det utlovades automater. Den första automaten träffade jag nere i telehallen. Inte för att det blev kärlek vid första ögonkastet. Vi kom dock att betrakta varandra med ömsesidig högaktning.

Man ställde in på kaffe utan grädde. Man petade in en tjugofemöring. Den församlade menigheten höll andan, så ock automaten. Tillkallad expertis bankade och drog.

Efter tredje tjugofemöringen började apparaten att morra. Men va ä sjuttifem öre för en mugg kaffe. En krona senare hände det saker. Menigheten sorlade och apparaten porlade. Buljong är inte det sämsta, Om det är vinter och kallt och man idkar skidåkning. Nu var man sommarklädd och läste 22 grader varmt. Jag tror inte på reklamen Fresh hot coffee.

Vi har fått en egen apparat i administration. Enbart kaffe, men tio öre dyrare. De är väl något slags chefs-tillägg. Jag vill inte tala mer om denna underbara tingest. Hon blir mitt fördärv. Ge henne eget postgironummer och sätt in min avlöning på detta direkt.

Törs man ringa syster Stina och be om lite bikarbonat? *Pro Brasilia.*

—//—

Hört på Radar

Man läser på en översyns- och reparationslista gällande en PN-50-enhet från F 12.

"Anm. Avsändaren går ej att avstämna på låga frekvenser."

Kvalitetskomponenter för flygelektronik:

- DIALCO signallamphållare — en av världens största tillverkare
- Koaxialkontakter, fabr. SUHNER m. fl.
- S.T.P.I. kapslade reläer, för flyg- och robotändamål
- Elektroniska räknare, fabr. Northeastern Engineering, USA
- RESISTA ytskiktetsmotstånd i samtliga standardvärden från lager

Amatörkomponenter för hobbybygge:

MF-trafosats för mellan- och långvåg, 3 MF-trafos, oscill. spol. ferritant. m. 2 lindn. Kr. 18:50

MF-trafosats som ovan, endast för mv. Kr. 14:50

PVC-2 2-gang kapslad vridkondensator Kr. 7:50

Potentiometer m. strömbrytare, miniatyr i värden 5 K eller 10 K Kr. 4:80

Mekaniska MF-filter för 455 Kc Kr. 19:—

Helt komplett byggsats för 6-transistorradio inkl. hölje, högt. 6 transistorer, kond. motstånd, ledningsplatta, trafo, beskrivn. m.m. Kr. 98:—

Begär DATABLAD och PRISER

INTRONIC AB

Bromma 13 — Tel. 23 13 25—45

Under höga, ljusa valv

Jag står under höga, ljusa valv, musik brusar runt omkring, så att den nästan känns, och en kör sjunger ut sin evighetslängtan: Långt bortom rymder vida... Ett ögonblick av evighetssyn avbryts av en bergborrs ilska knatter, ty detta är ingen kyrka, fast likheten kommer och går. Det är en arbetstunnel, här dyrkas nuet in i dess minsta del. Vi lever i nuets tunnlar, de är fyllda av teknikens under. — En sten-yxa var en gång höjden av teknik, dagens teknik blir väl också en sten-yxa. — Men tunnlarne är ljusa, det var inte så länge sedan människorna levde i en lång mörk tunnel. Har ni glömt?

Europa var mörklagt, där var hopp-löshet och förtvivlan. Det var i slut-fasen av Hitlers blixkrieg. Frankrike stod inför kapitulation. En kvarts miljon brittiska soldater hade kommit hem från Dunquerque, vapenlösa. Hitler hade lyckats i sin taktik med ett land i taget. De hade alla tåligt väntat på sin tur — för att vinna tid, tid till förberedelser, tid förgäves. Ty allt hade gått så fort. Inom några månader låg Europa i ruiner. Den nazistiska krigsmaskinen krossade allt motstånd. Sedan kom terrorn. Friheten bannlystes, blotta ordet följdes av en förintelseaktion. "Herrefolket" fick livsrum, inte bara utanför sina gränser, även innanför dem: gasugnarna skötte det senare, de var igång oavbrutet, miljontals judar gasades ihjäl. Arier tog deras liv, deras livsrum och deras tillhörigheter. Liken plundrades, håret till väverier, huden blev lampskärmar, guldplomber greps av giriga händer. Offrens kläder sorterades och lagrades med känd tysk knappologi. Nazismen introducerade det totala kriget, den totala terrorn, den totala ondskan. Det var deras bidrag till civilisationen.

Frankrike stod inför sammanbrott, deras krafter var uttömda. — "Vi kan inte räkna på amerikansk hjälp — — — vi kan inte utlämna vårt folk till fullständigt tyskt godtycke — — — det syns inget ljus i slutet på tunneln — — — vi måste inleda förhandlingar, vi har inget val." Så sade Paul Reynand bl. a. när Churchill mötte franska regeringen för sista gången. Churchill höll dem inte i tvivelsmål om Storbritanniens inställning: att "fortsätta kampen vad som än händer — inga förhandlingar, ingen underkastelse." Det fanns bara en tanke: "att vinna kriget, att krossa nazismen." — Kort därefter var Frankrike ur kriget.

Nu var Hitler Europas herre. Kriget är praktiskt taget slut, förklarade han, det är endast en tidsfråga när Storbritannien ber om fred. Så sade Hitler

och så trodde världen, och samarbetsvilliga växte upp som svampar i de flesta länder villiga att lyda hans minsta vink.

Men de "inskränkta öborna" missförstod situationen. För dem var det inte slutet, det var början. Soldaterna ställde upp sig på stranden, dom fick vad som fanns av vapen och ammunition, skjutövning förbjöds, allt skulle sparas tills Hitler kom. Hemvärnet fick nöja sig med käppar och högafflar. Där stod de beredda att ge höger om och vänster om till alla nazister på samma klyftiga sätt som Sven Duva på sin tid. Likheten är slående.

Hitler gjorde sina förberedelser. Han samlade båtar av alla slag i kanalhamnarna. Hans soldater fick lära sig gå ombord och gå i land detaljerat och grundligt på tyskt vis. Det pågick månad efter månad. Brittiska flyget följde förberedelserna. Man fruktade ej invasionen, den skulle ge försvararna alla fördelar. Man var beredd med de små resurser som fanns. Churchill talade till franska motståndsrörelsen och avslutade med några ord, tydligen avsedda för nazistiska öron. Vi väntar på den utlovade invasionen — så gör också fiskarna.

Göring byggde broar över Engelska kanalen — luft-broar. Men där stod återigen den odödliga Sven Duva och gav höger om och vänster om grundligt och eftertryckligt. Det gällde för Göring att få luftherravälde över kanalen för att få fri överfart för soldaterna. De tyska flygarna var numerärt överlägsna och vana vid lätta segrar, men de brittiska var vida överlägsna i kvalitet, skicklighet och organisation. De tycktes vara överallt, inte många men effektiva. Görings luftbroar raserades betänkligt. Han intensifierade, broarna blev allt fler och allt bredare. Den brittiska flygindustrin och flygfälten fick allvarliga skador, det blev kritiskt. Det brittiska luftförsvaret dirigerades från en underjordisk central. Dit kom alla rapporter från luftbevakningen, därifrån utgick motsvarande order till flottiljerna om uppstigning.

Anfallen kom i vågor: 20 plus, 40 plus, 60 plus, 80 plus etc. lät rapporterna. Mot varje våg svarade en order om uppstigning. För varje rörelse i striden flyttades brickor på ett kartbord, för varje uppstigning tändes en röd lampa. Befälhavaren gick omkring och följde varje förändring i kontrollsystemet, han gav en order då och då. Apparaten fungerade med rutinmässig precision, flickor flyttade brickor, tände och släckte lampor, registrerade rapporter under ett lågt sorlande ljud. —

Plötsligt står befälhavaren stilla, sorlet tystnar. Samtliga lampor är tända, samtliga plan engagerade, några på väg neråt med förbrukad ammunition, bränsle på upphållningen. Nu är resurserna uttömda. Vad händer vid nästa anfalls-våg — med många plan på marken, försvarslösa — många på väg neråt, försvars-lösa! Situationen är laddad med dramatik. Min. går, spänningen stiger. — Så med ens börjar sorlet igen. Rapporter kom, brickor flyttades — mot öster, ja, mot öster mer och mer anfaller var över. Detta var kulmination och slutpunkt i den strategiska fasen. Invasions-hotet var avvärjt tills vidare, det var en seger på vägen. På den tyska sidan av kanalen blev det troligen hysteriska utbrott, för Göring började slå vilt och besinningslöst. Inga strategiska mål längre, utan den totala terrorn — i mån av förmåga. Så följde "Londonblitzen" och andra utraderingsaktioner? Göring skulle besegra det brittiska folket — eller förinta dem.

Under Londonblitzen brukade Churchill inspektera utsatta områden. Han kom bl. a. till ett arbetarkvarter som var förvandlat till en bombkrater, på dess kant stod ett bombskydd och balanserade, oskadat. Folk kom till från alla håll, räddningsmanskap och folk som sökte anhöriga. Alla hurrade, entusiastiska, okuvliga trots förödelsen.

Churchill grät av beundran: Folk ropade: ge dem igen. — De fick igen, med ränta på ränta, när nazismens draksådd mognat, men det är en annan historia. Det brittiska folket bestod provet. När de stod ensamma mot en överväldigande övermakt hade de bara en föresats, att hålla ut, bara ett mål, att krossa nazismen. Det var ljuset i tunneln för hela världen att se.

Jerk.

—//—

Goda meriter

London Times innehöll nyligen nedanstående annons under rubriken "Platssökande":

— Trött, tråkig, lat arméofficer som slutar vid infanteriregemente, oduglig, dricker för mycket, söker anställning. Inte för mycket arbete. Londonområdet. Alder 28, ser ut som 40.

Om geting och getingar

En av sommarens soliga varma dagar. I personalmatsalen. Fönstren står öppna. Getingarna surrar i luften. Lundmark äter saftsoppa. Malte tittar på. Allt fler getingar samlar sig kring saftsoppan. En hamnar i skeden. Lundmark är på god väg att svälja inkräk-taren.

Malte till Lundmark.

— Jo, du tar dej en geting, du också!

Gamla FFV:are på kamratträff hälsar ofta på vid elevhemmet

Gamla FFV-are återvänder gärna till elevhemmet i Ekbacken. Man vill helt enkelt träffas för att återuppliva gamla minnen under några kvällstimmar. Senaste kamratträffen hölls den 20 aug. och då blandades de nuvarande eleverna upp med representanter från så gott som samtliga årskullar alltifrån den första år 1942. Med på träffen var också bl. a. sekr. Erik Tunås och ingenjör Erik von Köhler. Den senare bidrog med ett trevligt kåseri. Eftersom föreståndaren Werner Larsson råkade ha namnsdag just den dagen blev han föremål för både blomsteruppvaktning och hurrarop. På bilden ses några av de gamla FFV-arna samlade kring skivspelaren och husmor Tekla Isaksson. Fr. v. Rolf Billström, Västerås (bodde på elevhemmet åren 1953–54), Malte Håkansson, Arboga (1950–52), Stig Hertze, Arboga (1954–56), Karl Gardh, Arboga (1952–53), Christer Magnusson, Malmö (1959–60), samt Sten-Erik Svensson, Köping (1953–55).

Foto: NA-NT.

J 33 in memoriam

Under andra världskriget visade det sig allt nödvändigare att komplettera den dittills förhärskande dagjakten med nattjakt. Utvecklingen inom teletekniken gjorde det möjligt att med flygburna radarutrustningar spåra flygplan utan optisk kontakt, d.v.s. under mörker eller i moln. De första anläggningarna var mycket skrymmande och fordrade otympliga antennenläggningar. De kunde därför inte bäras av vanliga jaktplan utan fordrade flermotoriga plan med besättningar på tre eller flera man. Begreppet nattjakt kom därför att bli synonymt med tvåmotoriga, flersitsiga plan med radarsikte.

Under krigets slutskede lyckades engelsmännen få fram en typ av radarsikte som praktiskt taget oförändrat varit i bruk långt in på 50-talet. Det installerades i den legendariska Mosquiton, som bland de allierade ansågs ha den största förutsättningen att bli ett effektivt nattjaktplan.

1948 hade undersökningarna i Sverige avancerat så långt att man beslöt att beställa 60 de Havilland Mosquito Mk 19.

Eftersom personalen inte hade någon tidigare erfarenhet av de förhållanden under vilka nattjakten arbetade sändes ett antal officerare till England för att på ort och ställe studera nattjaktförband. Den gamla bombflottillen F 1 vid Hässlö utanför Västerås ombildades till nattjaktflottilj.

Typen kom att vara i tjänst i Sveri-

ge till 1953. Att den byttes ut tidigare än normalt berodde på att Mosquiton ej visade sig ha den driftsäkerhet eller flygsäkerhet som man kunde begära. Den bröts nämligen sönder i luften under vissa betingelser. Därför såg sig flygledningen tvungen att redan 1951 skaffa en ersättare i stället för 1955 då nattjaktversionen av Lansen beräknades vara färdig.

Med hänsyn till flygvapnets goda erfarenheter av J 28 Vampire satsade man på De Havillands projekterade utveckling Venom.

Att man satsade på rätt häst visade sig snart. Det första flygplanet levererades några dagar före jul 1955 och på sommaren var typen i tjänst. Flygplanet var mycket lättflyget men hade en otrevlig egenskap att vid höga farter på hög höjd gå in i en brant dykning som inte kunde hävas förrän på lägre höjd. Sedan stjärten modifierats och slots monterats vid vingpetsarna inträffade inga tillbud. Venom har sedan under de 6 år den varit i tjänst satt något av ett rekord i flygsäkerhet. Under mer än 40.000 flygtimmar har inte fler än fem totalhaverier inträffat. I mitten av mars 1960 flög Venom för sista gången i tjänst. Den har nu fått vika för den snabbare och modernare Lansen J 32B. Ett och annat exemplar av 33:an kommer emellertid att tjänstgöra som målbogseringsflygplan vid FC på Malmslätt.

Nu ökas antalet nattjaktflottiljer.

F 12 ombildades förra året till nattjaktflottilj och flygbaskären i Luleå står i tur inom kort. Samtidigt tränger det nya begreppet allvädersjakt fram. Den flygburna utrustningen har blivit lättare, effektivare och mindre skrymmande. Denna utveckling innebär att nattjaktplan kan bantas ned. Det blir mer och mer likt dagjaktplanet. Gränsen mellan de två typerna suddas ut och vi har fått det moderna jaktplanet, utrustat med så förnämliga teletekniska hjälpmedel att det kan insättas oberoende av väder och siktförhållanden.

Den första representanten för allvädersjakt i Sverige är J 35 Draken som i dagarna tagits i tjänst vid F 13, Norrköping. Vid eskaderövningen i mars i Stockholmsområdet deltog en rote Drakar med stor framgång även på nätterna och i mulet väder med låga moln.

Klippt ur "FLUGAN"

Flygpojkarnas Tidning

Vårt försäljningsprogram omfattar

Instrument för industriellt- och laboratoriebruk

Panelinstrument

Precisionspotentiometrar och motstånd

Strömbrytare, mikrobrytare, kontaktorer och tidur

Signalmaterial och komponenter

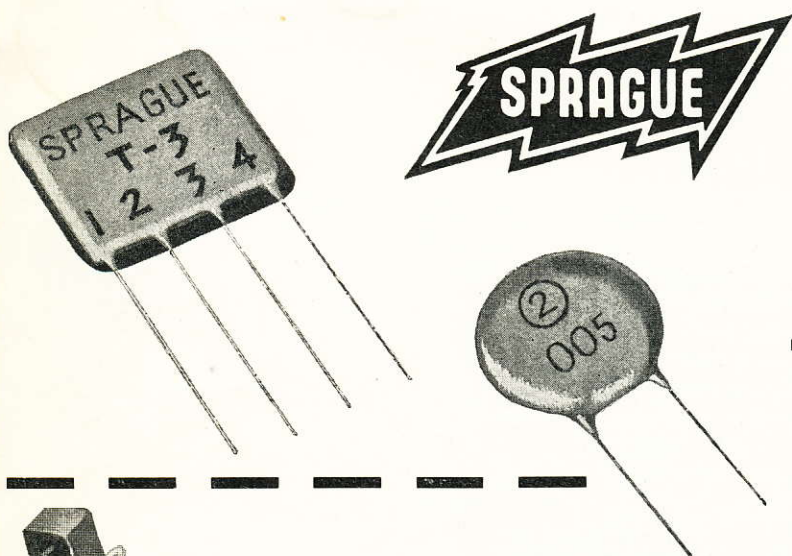
Varvtalsgivare

Värmekontroll-instrument och utrustningar

Vi sänder utförlig katalog på begäran.

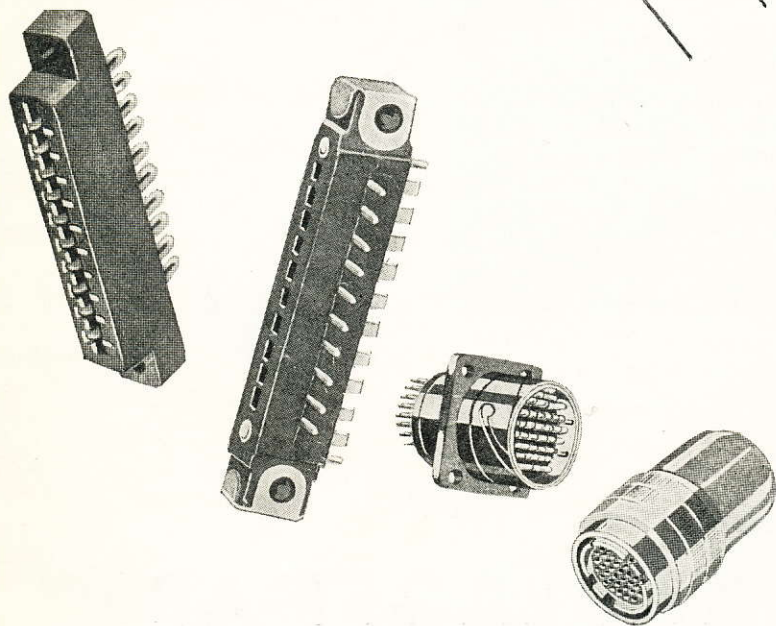
Elektriska Instrument AB ELIT

Sigtunagatan 6 — Tel. 230880 — Postfack 21045 — Stockholm 21

SPRAGUE PRODUCTS COMPANY

Av Spragues enorma urval av kondensatorer, högkvalitativa motstånd, miniatyrpuls-transformatorer, HF-transistorer m.m. ha vi här avbildat deras diskondensatorer, vilka finnas i värden från 1 pF—0,1 μ F och i spänningar från 50 V—7500 VDC och tryckta kopplingselement för TV och Radio-industrin. Begär katalog C-556.

AMPHENOL-BORG ELECTRONICS CORPORATION

Amphenols välkända kvalitetskontakter behöver knappast någon presentation men vi vill här dock visa några nu aktuella typer.

TRYCKTA-KRETSKONTAKTER finns dels i honkontaktutförande (143-serien), där den tryckta kretsen kan införas direkt mellan hylsorna, dels i hankontaktutförande (133-serien) för lödning på kretsplattan och vilken sedan passar i motsvarande honkontakt.

Slitage å kretsen undviks, kontaktmotståndet elimineras och naturligtvis äro kontakterna guldpläterade. Begär katalog R-2.

AMPHENOL-NYHETEN MINNI E KON-TAKTEN har små dimensioner, är klimatsäker, vibrations- och accelerationssäker upp till 20 g, har 3-pol. bajonettfattning och är konstruerad för användning i moderna flygplan och raketkonstruktioner eller där stora påfrestningar å material kan väntas. Kontakterna är naturligtvis guldpläterade. Begär katalog B-6.

Telefon
Växel 63 07 90

Firma **Johan Lagercrantz**

Värtavägen 57
Stockholm No

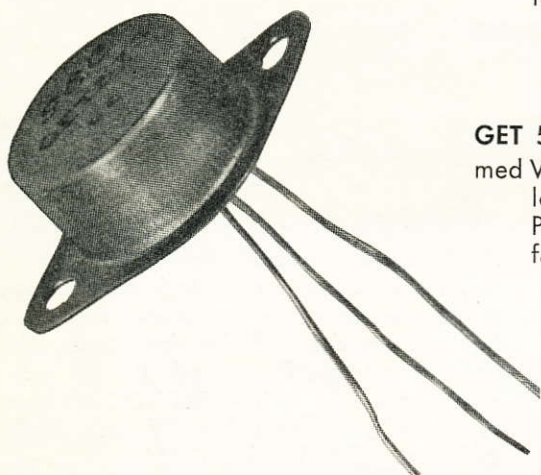
The General Electric Company Ltd

erbjuder

nya germanium transistorer och dioder

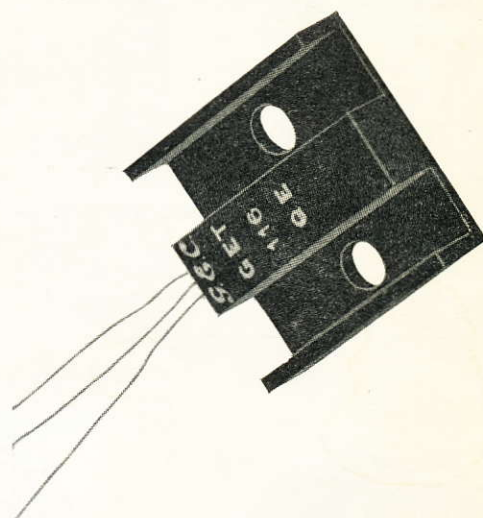
GET 116 Medeleffekttransistor

med $V_{cb} (pk) = \max 30 \text{ V}$
 $I_c (pk) = \max 1 \text{ A}$
 $P_c \text{ vid } 45^\circ \text{ C} = 440 \text{ mW}$
 $f_\alpha = 1 \text{ MHz}$

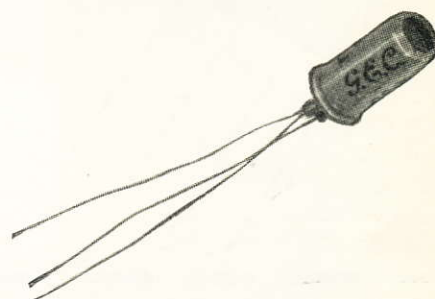
GET 573 Effekttransistor

med $V_{cb} (pk) = \max 64 \text{ V}$
 $I_c (pk) = \max 12 \text{ A}$
 $P_c \text{ vid } 45^\circ \text{ C} = 4 \text{ W}$
 $f_\alpha > 0,25 \text{ MHz}$

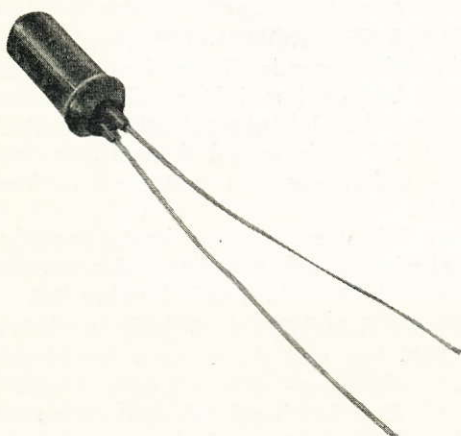
GET 103 LF-transistor

med $V_{cb} = \max 30 \text{ V}$
 $I_c (pk) = \max 1 \text{ A}$
 $P_c \text{ vid } 45^\circ \text{ C} = 200 \text{ mW}$
 $f_\alpha = 1 \text{ MHz}$

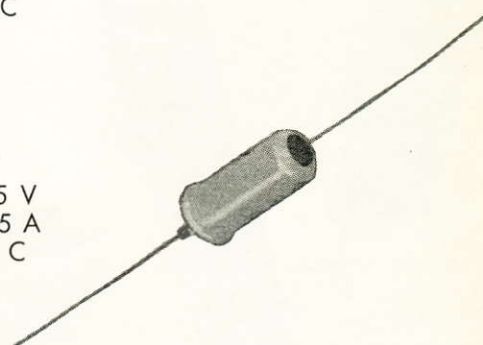
GEX 941 Diod

med backsp. vid $25^\circ \text{ C} = 100 \text{ V}$
framström vid $25^\circ \text{ C} = 115 \text{ mA}$
toppström under $1 \text{ ms} = 0,5 \text{ A}$
drifttemp -55° till $+75^\circ \text{ C}$

GEX 942 Diod

med backsp. vid $25^\circ \text{ C} = 100 \text{ V}$
framström vid $25^\circ \text{ C} = 115 \text{ V}$
toppström under $1 \text{ ms} = 0,5 \text{ A}$
drifttemp -55° till $+75^\circ \text{ C}$

GENERALAGENT

ELEKTRONIKBOLAGET AB

Avd. Elektronrör och halvledare

Barnängsgatan 30

STOCKHOLM Sö

Telefon 44 97 60